

НУБІП України

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

НУБІП України

04.01–МКР. 1786 “С” 2020.11.13. 003. ПЗ

НУБІП України

ЄМЧЕНКА МАКСИМА ЮРІЙОВИЧА

2021 р.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ННУ неперервної освіти і туризму

УДК 005.591.6:338.4

ПОГОДЖЕНО
 Директор
 ННУ неперервної освіти і туризму

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
 В.о. завідувача кафедри публічного управління, менеджменту інноваційної діяльності та дорадництва

Ковальова О.В.

Приліпко С.М.

(підпис) « » 2021 р. (підпис) « » 2021 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
 на тему: «Управління інноваційною діяльністю в сфері виробництва будівельних матеріалів»

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Освітня програма «Управління інноваційною діяльністю»
 Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

Гарант освітньої програми

д. е. н, професор

Витвицька О. Д.

(підпис) « » 2021 р.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи

к. е. н, доцент

Стретович О.А.

(підпис)

Виконав

Ємченко М.Ю.

(підпис) « » 2021 р.

КИЇВ – 2021

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ННІ неперервної освіти і туризму

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри публічного
управління та менеджменту
інноваційної діяльності
д. держ. упр., доцент Приліпко С.М.

«27» листопада 2020 р.

ЗАВДАННЯ
ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТУ
ЄМЧЕНКУ МАКСИМУ ЮРІЙОВИЧУ

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Освітня програма «Управління інноваційною діяльністю»

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

Тема магістерської кваліфікаційної роботи «Управління інноваційною
діяльністю в сфері виробництва будівельних матеріалів»

затверджена наказом ректора НУБіП України від 13.11.2020 р. №1786 «С»

Термін подання завершеної роботи на кафедру

2021.11.19

Рік, місяць, число

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. _____

2. _____

3. _____

Дата видачі завдання «__» _____ 2020 р.

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи _____ Стретович О.А.

Завдання прийняв до виконання

Ємченко М.Ю.

Реферат

Ємченко М.Ю. Управління інноваційною діяльністю в сфері виробництва будівельних матеріалів. магістерська робота : спец. 073 “Менеджмент” ОПП Управління інноваційною діяльністю/ Максим Юрійович Ємченко; НУБіП України; кафедра публічного управління, менеджменту інноваційної діяльності та дорадництва; керівник О.Д.Витвицька, д.е.н., професор. – Київ, 2020. – 100 с.

Анотація. В умовах глобалізації інформаційно-комунікаційних систем не викликає сумніву те, що інновації є найважливішим фактором конкурентоспроможності. Саме інновації забезпечують зростання попиту на продукцію, виконані роботи і послуги будівельних компаній. Інновації є причиною виникнення якісніших і дешевіших матеріалів, сміливіших конструкцій, економніших технологій тощо. Попри це, слід визнати, що для отримання очікуваних економічних ефектів від провадження інновацій необхідною є раціональна система управління процесами висунення креативних ідей і впровадження інноваційних продуктів та технологій.

Проаналізовано аналітичні матеріали діяльності будівельних підприємств, а також наукова, навчальна, спеціальна (довідкова) та навчально-методична література, яка відображає досвід вітчизняних і зарубіжних авторів із управління інноваційним розвитком будівельних підприємств.

Прогнозування економічної ефективності пропонується здійснювати із застосуванням системно-функціонального підходу в управлінні інноваційною діяльністю будівельних підприємств, запропоновано механізм моніторингу економічної ефективності системно-функціонального підходу в управлінні інноваційним розвитком будівельних підприємств.

Ключові слова: управління, інноваційна діяльність, будівельне підприємство, системно-функціональний підхід, система.

ЗМІСТ

ВСТУП.....6

Розділ 1. Теоретичні аспекти управління інноваційною діяльністю в сфері виробництва будівельних матеріалів.....9

1.1. Сутність поняття «інноваційна діяльність».....9

1.2. Види інноваційного розвитку будівельних підприємств 17

1.3. Принципи застосування системно-функціонального підходу в управлінні інноваційною діяльністю в сфері виробництва будівельних матеріалів..... 26

Висновки до першого розділу..... 34

Розділ 2. Аналізування та оцінювання управління інноваційною діяльністю в сфері виробництва будівельних матеріалів

2.1. Аналізування показників розвитку будівельних підприємств.....35

2.2. Оцінювання інноваційної діяльності в сфері виробництва будівельних матеріалів..... 47

2.3. Фактори впливу на ефективність управління інноваційною діяльністю в сфері виробництва будівельних матеріалів..... 57

Висновки до другого розділу 64

Розділ 3. Напрями удосконалення управління інноваційною діяльністю в сфері виробництва будівельних матеріалів64

3.1. Пропозиції із удосконалення прогнозування економічної ефективності управління інноваційною діяльністю в сфері виробництва будівельних матеріалів.....65

3.2. Механізм моніторингу економічної ефективності застосування системно-функціонального підходу в управлінні інноваційним розвитком будівельних підприємств..... 79

Висновки до третього розділу..... 82

ВИСНОВКИ.....83

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....85

НУБІП України

НУБІП УКРАЇНИ

ВСТУП

В умовах глобалізації інформаційно-комунікаційних систем не викликає сумніву те, що інновації є найважливішим фактором

конкурентоспроможності. Саме інновації забезпечують зростання попиту на продукцію, виконані роботи і послуги будівельних компаній. Інновації є

причиною виникнення якісніших і дешевших матеріалів, сміливіших конструкцій, економніших технологій тощо. Попри це, слід визнати, що для

отримання очікуваних економічних ефектів від провадження інновацій необхідно є раціональна система управління процесами висунення

креативних ідей і впровадження інноваційних продуктів і/або технологій.

Проблема полягає у відсутності системних, науково-обґрунтованих теоретичних і методико-прикладних положень щодо управління

інноваційною діяльністю в сфері виробництва будівельних матеріалів на засадах системно-функціонального підходу.

Огляд та аналіз літературних джерел дозволяє стверджувати, що поняття «інноваційна діяльність» є широко вживаним. Барбанова І., Білоус С.,

Божанова О., Ватрас В., Витвицька О.Д., Шапран О. і Шмигол Н.

досліджували це поняття з позиції проблем макро-, мезо- і мікрорівня. У свою чергу, Дергачова В., Голюк В., Ізмайлов Ю., Зютіна Д., Пирій Г. та

Сіташ Т. приділяли увагу інноваційній діяльності, інноваційному розвитку на рівні світової економіки. Часто це поняття розглядається і на рівні

окремих видів економічної діяльності. Незважаючи на велику кількість наукових праць і значні досягнення в теорії та практиці управління

інноваційним розвитком будівельних підприємств є ряд питань, які залишаються постійним об'єктом дискусій.

Мета і завдання дослідження. Метою магістерської роботи є

розроблення нових та удосконалення існуючих теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій із управління інноваційною діяльністю

в сфері виробництва будівельних матеріалів на засадах системно-

функціонального підходу.
 Досягнення окресленої мети зумовило вирішення таких наукових завдань:

- розглянути класифікацію видів інноваційної діяльності у розвитку

підприємств;
 - розвинути метод оцінювання інноваційного розвитку будівельних підприємств;

- розробити модель регулювання ефективності застосування системно-

функціонального підходу в управлінні інноваційною діяльністю в сфері виробництва будівельних матеріалів;

- удосконалити механізм моніторингу економічної ефективності

застосування системно-функціонального підходу в управлінні інноваційною

діяльністю в сфері виробництва будівельних матеріалів;
 - покращити метод прогнозування економічної ефективності застосування системно-функціонального підходу в управлінні інноваційною діяльністю в сфері виробництва будівельних матеріалів.

Об'єкт дослідження – процеси управління інноваційною діяльністю в сфері виробництва будівельних матеріалів.

Предмет дослідження – управління інноваційною діяльністю в сфері виробництва будівельних матеріалів на засадах системно-функціонального

підходу.

Методи дослідження. Основою проведеного дослідження є основні положення сучасних економіко-управлінських концепцій, системології,

інформатизації, аналізу та задачі оптимізації операцій. Використано

нормативно-правові акти Верховної Ради України, постанови Кабінету

Міністрів України, документи і звіти недержавних аналітичних центрів, результати експертних оцінок та соціологічного опитування керівників підприємств тощо. Під час дослідження проаналізовано аналітичні матеріали

НУБІП України діяльності будівельних підприємств, а також наукова, навчальна, спеціальна (довідкова) та навчально-методична література, яка відображає досвід вітчизняних і зарубіжних авторів із управління інноваційною діяльністю будівельних підприємств.

НУБІП України **Структура і обсяг роботи.** Магістерська робота загальним обсягом 100 сторінок складається із анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Список використаних джерел налічує 100 найменувань.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В СФЕРІ ВИРОБНИЦТВА БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ

1.1. Сутність поняття «інноваційна діяльність»

Світовий економічний розвиток показує, що відбувається залучення у виробничий та управлінський процес інноваційної складової, яка допоможе підприємствам вийти на нових сучасний розвиток, який сприятиме побудові конкурентних переваг на глобальних ринках. Для вітчизняних будівельних підприємств формування та зростання інноваційного розвитку стає вагомим передумовою для їх фінансово-господарського існування та важливим фактором виходу на міжнародні ринки. Формування інноваційного розвитку потребує запровадження нововведень у всіх сферах, а саме: технологічній, продуктивній, управлінській, організаційній та маркетинговій. Перш за все це зумовлено нестачею та обмеженістю ресурсного забезпечення, оскільки дана проблема стає глобальною і тому будівельні підприємства готові інвестувати великі кошти у інноваційний розвиток. Саме інноваційний розвиток може стати не досить вагомим важелем для стійкого розвитку підприємства, але й може дати поштовх для нарощення усіх елементів інноваційного потенціалу підприємства, що сприятиме комплексному інноваційному розвитку підприємства.

Запровадження інновацій в економічну діяльність підприємства постає важливою складовою процесу забезпечення ефективного функціонування будь-якого підприємства. На сьогодні, на ринку будівельних матеріалів та послуг, склалися обставини, які вимагають запровадження інновацій, що дасть підприємству значних переваг над конкурентами.

Запровадження інновацій, на нашу думку, стає необхідною передумовою ефективного фінансово-господарського розвитку підприємств будівельної сфери, що сприятимуть зростанню рівня якості продукції та

надавання суміжних послуг, посприяє зростанню виробничих потужностей будівельного підприємства, оскільки використання інноваційних технологій стане пріоритетним напрямом для стрімкого розвитку підприємства.

Інноваційний розвиток будівельних підприємств відбувається за рахунок залучення новітніх технологій та вибір своєрідного напрямку інноваційного розвитку притаманний тільки певному підприємству, яка здійснюється на основі проведеного діагностичного аналізу.

Більш обґрунтованим буде визначення поняття «інноваційна діяльність», якщо ми проведено аналіз його складових, а саме «інновація» та «розвиток».

Досить вдале визначення терміну «інновація» зроблене у Великому тлумачному словнику сучасної української мови. Вданому науковому джерелі визначення поняття „інновація” наводиться у двох значеннях:

- інновація ототожнюється з нововведенням,
- інновація – це комплекс заходів, спрямованих на впровадження в економіку нової техніки, технологій, винаходів і т. ін., а під „нововведенням” слід розуміти – „те нове, яке недавно або тільки-но ввели” [8]. З наведених вище означень ми можемо зробити припущення, що поняття «нововведення» стає аналогом значення поняття «інновація».

Проаналізувавши наукові доробки П. Друкер, який термін «інновація» розглядає, як «особливий інструмент, який дозволяє підприємцю використувати зміни та перетворювати їх у нові можливості для, наприклад, відкриття нового бізнесу або надання нової послуги» [9] звідси робимо висновок, що даний автор аналізу інновації на основі інструментарію за допомогою якого набуваються конкурентні переваги підприємства.

У свою чергу такий науковець як Б. Твісс, який визначив термін «інновація», як «процес, у якому винахід чи ідея набуває економічного змісту» [10]. Тут йдеться про те, що під інноваціями слід розуміти деякий

процес, що характеризується логістичним ланцюгом, тобто від стадії виробництва продукції до його комерціалізації, у поєднанні з науковим прогресом, новітніми розробками у сфері техніки та використання новітніх управління рішень.

Досліджуючи теоретичні основи поняття «розвиток» на рівні економічних систем та організацій, ми звернули увагу на праці науковця С. Мочерного та Г. П'ятницької. Дані науковці дослідити, що поняття «розвиток» розкривається через поєднання якісних та кількісних змін, що відбуваються у наслідок розвитку фінансово-господарської діяльності підприємства, а також більш ґрунтовно розкривається через поняття «процес».

Бліхар М., Ватрас В., Мельниченко В., Подра О. та Анікіна Г. також погоджуються із позицією Колеватова А. і Коваленко А., але в частині недостатності фінансування наукової сфери і проектів, спрямованих підтримку інноваційно-активних суб'єктів господарювання. Так, дослідники зазначають, що «...в Україні спостерігаються негативні тенденції розвитку науки, що спричинені значним скорочення фінансування науки, падінням престижності наукової праці в суспільстві, значними обсягами еміграції перспективних висококваліфікованих науковців унаслідок недостатнього матеріального стимулювання, фізичним і моральним зношенням науковотехнічної бази, відсутністю стратегії інноваційного розвитку, підтримки та розуміння з боку уряду, недосконалістю нормативно-правового регулювання...» [40]. Колеватова А. і Коваленко А. аналізуючи причини стану справ, які склались переконані, що однією з основних причин проблеми є відсутність організаційно-економічних механізмів інвестування масштабних технологічних змін. Дослідники пропонують для виправлення

ситуації вжити заходів, спрямованих на: «... посилення конкурентоспроможності сектору наукових досліджень і розробок, забезпечення його інтеграції в Європейський дослідницький простір;

підвищити ефективність бюджетного фінансування наукової та інноваційної сфери; спрямувати вітчизняний науково-технічний потенціал на забезпечення потреб інноваційного розвитку економіки України та організацію виробництва високотехнологічної продукції; підвищити ефективність національної інноваційної системи...» [16].

В якості доповнення пропозицій вказаних авторів, слід навести також рекомендації Бліхар М., Витвицької О.Д., які аргументовано доводять, що: «...необхідно проводити термінові надзвичайні заходи для підтримки науки, щоб забезпечити її відродження, а не виживання. А це означає розробку та реалізацію стратегії інноваційного розвитку, вдосконалення існуючої нормативно-правової бази, запровадження фінансових та податково-кредитних інструментів для фінансування наукової сфери...» [40].

Крейдич І., Белова А. та Олійник Г., у цілому підтримуючи бачення вищенаведених авторів, переконані, що вирішення проблеми інноваційного розвитку в Україні, окрім того, що вже зазначено вище вимагає також: «... кластеризації сучасних виробничих підприємств; ідентифікації їх вимірювань з розмежуванням та групуванням специфічних функцій корелятив щодо впровадження ефективної технології інноваційного розвитку промислового сектору ... збільшенням та використанням інноваційного потенціалу в системі координат виробничого комплексу...» [43].

Автори довели, що виконання саме цих умов дозволить набути вітчизняній промисловості ознак інноваційності. На думку авторів на сьогодні курс України на інноваційний розвиток є не більш як декларацією. На підтвердження цієї тези інший науковець – Коліщук О. наголошує на тому, що: «...затверджена Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року має кілька недоліків і не є систематизованою. Добре розроблена стратегія інноваційного економічного розвитку залежить від того, чи зможе Україна найближчим часом реалізувати свій промисловий потенціал та ефективно використовувати наявні робочі та фінансові ресурси...» [45].

На думку автора, причина декларативності стратегії полягає у тому, що вона не

підкріплена конкретними механізмами системного застосування методів забезпечення інноваційного розвитку. У якості ефективного механізму практичної реалізації стратегії інноваційного розвитку деякі автори пропонують державно-приватне партнерство. Так, Добранська М., Лагодієнко В. та Торішня Л. переконані, що цей механізм здане суттєво удосконалити існуючу організаційну структуру управління інноваційним розвитком. Зазначені автори стверджують, що: «...використання механізму державно-приватного партнерства забезпечить подолання суперечностей між державними та приватними інтересами і створить підґрунтя для залучення знань і досвіду управління...» [36]. Підтримуючи цю позицію Васильєва Л. доводить, що важливою умовою забезпечення практичної реалізації чинної стратегії інноваційного розвитку є посилення державного управління інноваційним розвитком. Дослідниця пропонує виконати це завдання шляхом реалізації низки взаємопов'язаних заходів, а саме: «...зосередження в одному державному органі управління інноваційним процесом, який має скоординувати дії всіх органів виконавчої влади щодо здійснення державної політики в аграрному секторі, визначення необхідних для цього фінансових, матеріальних, інформаційних та інших ресурсів; створення механізмів державного стимулювання інноваційної активності суб'єктів господарювання, а також застосування запобіжних заходів щодо випуску застарілої продукції та використання неефективних ресурсо- і енергоємних та екологічно небезпечних технологій; удосконалення правової бази для розвитку інноваційно-інвестиційних процесів, створення реально діючих механізмів, які забезпечать суворе дотримання законодавства, усунення неузгодженості законів України, приведення у відповідність до законів підзаконних актів органів державної влади, поширення міжнародного інноваційного співробітництва, стимулювання участі суб'єктів науково-технічної та інноваційної діяльності у міжнародній кооперації, інтеграції України в науково-технічний та інноваційний простори країн Європи тощо...» [50]. Мельниченко Г та Білоус С. переконані, що в умовах

економіки України формування і реалізація державної інноваційної політики на усіх рівнях має базуватись на методі Форсайт. Автори стверджують, що «...Форсайт може стати ефективним інструментом обґрунтування науково-технічної, інноваційної та освітньої політики, виявлення стратегічних перспектив інноваційного розвитку та технологічних проривів.

Окрім того, на основі Форсайта можуть ефективно вирішуватися питання, пов'язані з підготовкою кадрів, демографією, освітою, реструктуризацією економіки тощо...» [38]. Ця авторська позиція є абсолютно слушною, особливо в умовах застосування комбінованих різновидів Форсайта (top-down approach та bottom-up approach). Це дозволить не лише наблизити стратегію до ринкових реалій але й максимально розширювати перелік суб'єктів, залучених до формування і реалізації цієї стратегії.

Герашенко С., Чернобаев В і Рудь Н. наводять переконливі аргументи на користь того, що важливою умовою забезпечення інноваційного розвитку на будь-якому рівні є удосконалення інфраструктури ринку, в тому числі інноваційної інфраструктури, яка є компонентом національно інноваційної системи. Рудь Н. переконана, що: «...інноваційна інфраструктура сприяє підвищенню конкурентоспроможності вітчизняного виробника ... вона дозволяє підприємствам одержати необхідну інноваційну розробку, науково-освітньому сектору – реалізувати наукові ідеї, а державі – збільшити національне багатство. Відсутність розвиненої інноваційної інфраструктури є однією із головних проблем прогресивного розвитку України...» [17].

Ціла низка дослідників, на відміну від авторів, праці, яких розглядалися вище розглядають проблеми інноваційного розвитку не з позиції системно або структурного підходу, а базуються виключно на кількісному та динамічному підходах. Особливістю цих досліджень є кількісний вимір

причинно-наслідкових зв'язків у інноваційній сфері України. Ця група

¹ Форсайт (англ. *Foresight*) – сценарне, довгострокове (10-20 років) прогнозування соціально-економічного розвитку: економіки, промисловості, суспільства.

науковий здійснює моніторинг рівня інноваційного розвитку, оцінює його, здійснює прогнозування інноваційного розвитку у світовому, національному, регіональному вимірах, а також на рівні конкретних господарюючих суб'єктів.

До загальних, фундаментальних ознак, які характерні для інноваційної діяльності на будь-якому рівні належать такі:

- ✓ наявність змін якісного характеру;
- ✓ наявність приросту інноваційного потенціалу;
- ✓ наявність креативно-активних суб'єктів, під впливом яких відбувається приріст інноваційного потенціалу та його перетворення на зміни якісного характеру.

Таким чином, інноваційна діяльність – це явище виникнення змін якісного характеру, що мають місце внаслідок впливу креативно-активних суб'єктів на приріст і використання інноваційного потенціалу. У даному випадку, ключовою ознакою інноваційного розвитку є креативно-активні суб'єкти, оскільки без них неможливе виникнення креативно-інноваційних ініціатив та реалізація інноваційного потенціалу. Саме суб'єкти здатні

перетворити матеріальні, фінансові, інформаційні та інші ресурси у засіб для створення та впровадження інновацій. Звичайно, сьогодні, у порівнянні із періодом до 90-х років вони використовуються не на повну потужність, проте ці підрозділи існують і постійно беруть участь у евристичному розвитку підприємств. Технологи, інженери, конструктори які працюють у цих постійно діючих структурних підрозділах є носіями креативних ідей і координаторами програм реалізації інновацій, в тому числі венчурних проєктів...» [59].

Слід визнати, що креативно-активні суб'єкти є компонентою інноваційного потенціалу, тому нібито зайвим є їх виокремлювати як самостійну ознаку інноваційного розвитку. Попри це, наявність інноваційного потенціалу не є ознакою інноваційного розвитку. Так, у

дослідженнях українських науковців, наводяться аналітичні дані на підтвердження того, що лише невисока частка підприємств, які володіють інноваційним потенціалом досягають інноваційного розвитку, більшість організацій не здатні ефективно використати наявний потенціал [71].

Керівники будівельних підприємств повинні побудувати таку інноваційну політику з оптимізацією управлінських рішень, які будуть ґрунтуватися на поєднанні моніторингу, контролю та оцінці отриманих результатів, щоб запобігти у майбутньому негативних наслідків у виробничому процесі. Розв'язання проблематики інноваційного розвитку будівельних підприємств не ґрунтується на особливості кон'юнктурного характеру та постійно досліджується у працях не тільки вітчизняних, а й зарубіжних науковців. Проаналізувавши більшість визначень, ми можемо відверто сказати, що будь-які покращення, які торкаються фінансово-господарської діяльності підприємств можна віднести до інновацій.

У стрімкому розвитку будівельної галузі України простежується важливий вектор, що сприятиме ефективному економічному зростанню підприємств даної галузі, на основі інноваційного розвитку, який супроводжується використанням сучасних технологій, виробництвом екологічно чистої продукції та запровадженням управлінських рішень в інноваціях. Сучасний стан будівельної галузі вимагає неперервного залучення інновацій, проведення ефективного використання технологій організації досліджень, запровадження стратегії управління в інноваціях підприємств будівельної галузі. Щоб ефективно запровадити інноваційні процеси підприємства змушені шукати додаткові фінансові надходження та джерела інвестицій, оскільки правильне та своєчасне залучення інвестицій сприятиме конкурентоспроможності на ринку.

Отже, для ефективного розвитку вітчизняної економіки вагому роль відводиться інноваціям та інноваційному розвитку, оскільки вони можуть стати основною рушійною силою, яка вплине на економічну безпеку України

та надасть підприємствам конкурентних переваг, як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках. Підприємства повинні активно залучати інновації у свій розвиток, використовуючи та реалізуючи потенційні переваги, здобуваючи лідируючі позиції в тих галузях діяльності, де вони мають найкращі умови.

1.2. Види інноваційного розвитку будівельних підприємств

Вітчизняні підприємства будівельної сфери стикнулася з падінням отриманих доходів, це штовхає до пошуку нових шляхів їх зростання. На нашу думку, запровадження інновацій у фінансово-господарську діяльність, а особливо у виробничу сферу, має стати лакмусом для отримання додаткових надходжень. Точковий аспект управління інноваційною діяльністю в сфері виробництва будівельних матеріалів характеризується тим, що на самих будівельних підприємствах найконкретніше викресталізуються проблеми, які гальмують ефективно запровадження інноваційної діяльності. На даному етапі дослідження проблем реалізації інноваційного розвитку досить просто визначити, які саме фактори запровадження інновацій, доцільно використовувати, а які будуть недоцільними. Зокрема, досить актуальним питанням залишається дослідження та визначення класифікаційних ознак і видів інноваційного розвитку за допомогою, яких будуть розвиватися підприємства будівельної сфери.

Потреба класифікації видів інноваційної діяльності будівельних підприємств виникає тоді, коли потрібно відрізнити один напрям інноваційного розвитку від іншої, реальний напрям від проблемного, для запровадження чогось нового, сучасного, тобто революційного у сферу виробництва, управління, яке якісно покращить фінансово-господарську діяльність будівельного підприємства загалом. Стрімкий розвиток інновацій та інноваційної діяльності вплинув на поширення широкої системи класифікації

інноваційного розвитку. На нашу думку, в Україні, а точніше в науковому середовищі, досі не виокремлено сталої системи класифікації інноваційного розвитку будівельних підприємств.

Управління інноваційною діяльністю підприємств будівельної сфери може дати позитивний результат, якщо керівництво підприємства застосує тривале вивчення запропонованих інновацій, які будуть запропоновані для їх відбору та використання. На сьогодні існує дуже багато видів інновації і тому слід розрізняти, що існують невеликі видозміни у побудованих будівлях або технологічних процесах; невеликі конструктивні зміни; розширення номенклатури виконання будівельних робіт за рахунок освоєння новітніх видів виробничих технологій, що не застосовувалися на даному будівельному підприємстві, проте уже використовуються підприємствами конкурентами тощо.

Проте прийняття рішення щодо запровадження у виробничий чи будь-який процес певної інновації має здійснюватися на основі доцільності та обґрунтованості в економічній ефективності її на будівельному підприємстві, яка допоможе залучити якомога більше потенційних споживачів.

Велика кількість ознак за якими можна проводити класифікацію інноваційного розвитку підприємств будівельної сфери характеризується зі складністю та багатозначністю їх означень. Проте існування багатогранності поглядів науковців щодо визначення класифікації видів інноваційного розвитку впливає на прийняття рішень, щодо управління інноваційним розвитком на вітчизняних підприємствах будівельної сфери. Кожному виду інноваційного розвитку притаманні певний набір якісних характеристик, який визначає рівень впливу запропонованих інновації на розвиток будівельного підприємства. Відповідно, до окресленої актуальності, ми розробили класифікацію видів інноваційного розвитку будівельних підприємств (табл. 1.1), у якій перелічено основні ознаки та класифікація види інноваційного розвитку, що значно полегшить керівництву

будівельного підприємства зробити правильну інноваційну стратегію, відповідно до вибраного виду інноваційного розвитку, а також розрахувати ефективність інноваційного процесу та правильно визначити напрямки управління інноваційним процесом.

Критичний огляд літературних джерел [81] показав, що інноваційний розвиток будівельних підприємств можна розглядати за низкою ознак. Класифікаційні ознаки і види інноваційного розвитку є матрицею уточнювальних характеристик для кожного з підприємств. Їх доцільно використовувати в аналітичних цілях під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків між факторами, що впливають на результативність інноваційного розвитку, а також для прийняття управлінських рішень. У табл. 1.1 наведено класифікацію видів інноваційного розвитку підприємств.

Таблиця 1.1

Класифікація видів інноваційного розвитку будівельних підприємств

Класифікаційні ознаки	Види інноваційного розвитку
За змістом	продуктовий; ресурсний; технологічний; управлінський
За масштабом	регіональний; галузевий; організаційний; проектний; системний
За бізнес-середовищем	векторний; функціональний
За рівнем	високий; низький
За типом	постійний; періодичний
За характером	еволюційний; революційний

Види інноваційного розвитку:

- продуктовий інноваційний розвиток. Для будівельного підприємства готовим продуктом є будівлі. Продукт будівельного підприємства може характеризуватись інноваційністю через свої архітектури

форми, розмір, місце розташування тощо. Створення таких інновацій зазвичай супроводжується значними інженерно-технологічними ризиками та інтелектуальною місткістю виконання проєктних робіт;

- ресурсний інноваційний розвиток. Для будівельних підприємств,

ознакою цього виду розвитку є застосування інноваційної сировини та матеріалів. Для прикладу, до сучасних інноваційних будівельних матеріалів

належать сейсмостійкі матеріали (захищають будівлі і споруди від сейсмічних хвиль, викликаних землетрусом. Завдяки особливій геометричній

мікροструктурі матеріалу, що нагадує сталеву пластину. Такі матеріали

можуть згинатися під дією сейсмохвиль і поштовхів, не тріскаючись і не руйнуючись), графен (ультратонкий і надміцний наноматеріалом,

розроблений у Манчестерському університеті. Графенові листи

використовуються у малогабаритних архітектурних спорудах, як елементи

сонячних батарей), наноарматура для бетону (це целюлозна арматура, яка є

замінником сталеві арматури. Розробники цього матеріалу стверджують, що

застосування целюлозної арматури у будівництві суттєво зміцнює бетонні конструкції впливаючи на її щільність і вагу;

- технологічний інноваційний розвиток. Продуктові інновації

зазвичай супроводжуються новими технологіями. На сьогодні у сфері

будівництва відомими є такі технології, як «літаючий будинок» – технологія

японських інженерів, яка захищає будівлі від землетрусів. Ідея полягає у

створенні повітряної подушки, яку за лічені секунди накачує потужний

компресор, отримавши сигнал від датчика сейсмічної активності; само

відновлювальний, еластичний бетон – відновлювати свою форму і

характеристики інноваційному бетону допомагає вода. Взаємодіючи з ним

протягом кількох днів, вона вступає в реакцію з мінеральними домішками та

іншими сполуками, що містяться в бетоні, а також з вуглекислим газом з

атмосфери – і тріщини в бетонній плиті зарубцьовуються карбонатом

кальцію. При цьому відновлена таким чином плита практично нічого не

втрачає в міцності. Цей бетон передбачається застосовувати при будівництві

мостів, дорожнього покриття і хмарочосів; будівельні блоки з морської солі – За допомогою сонячної енергії з океанської води отримують сіль. Потім її змішують з крохмалем з морських водоростей, пресують і отримують схожі

на цеглини блоки. Вони мають високу міцність при стисненні. Побудовані з таких блоків споруди покривають матеріалом, основа якого – епоксидна смола. Він захищає будівлі від негативного впливу води. Блоки з солі цілком підходять і для створення гнучких аркових конструкцій. Така будівельна технологія оптимальна для посушливих країн. Яскравим

прикладом інноваційних технологій є застосування 3-D принтерів і технології LEGO. На сьогодні у Китаї та Ізраїлі, на їхній основі, за лічені тижні зводять гігантські будівельні конструкції. Так, у Китаї за технологією LEGO збудовано Ark Hotel. Багатообіцяючою є технологія будівництва з

контейнерів. Зараз це світовий бренд. З контейнерів будують приватні котеджі на кілька десятків квадратних метрів, а також споруди промислового та комерційного призначення. Одним з вражаючих проєктів цього типу, є готель CitizenM в Лондоні – шести поверхова споруда на березі Темзи. Кількість рівнів та номерів можна змінювати у залежності від сезону і потоку туристів;

- управлінський інноваційний розвиток. Управлінські інновації репрезентують собою нетрадиційні у менеджменті підходи до розв'язання управлінських та інженерно-технологічних проблем та реалізації креативних

ідей. У сучасному світі управлінський інноваційний розвиток відбувається на засадах симбіозу евристики і синектики. Поєднуючи, на перший погляд не поєднувальні ідеї відбувається розроблення нових рішень, у результаті реалізації яких можуть виникати синергічні ефекти;

- регіональний інноваційний розвиток. Цей вид розвитку ідентифікують за змінами інноваційного характеру, які відбуваються у конкретному регіоні. Йдеться передусім про створення інноваційної інфраструктури (технопарків, інноваційних центрів, технополісів, бізнес-інкубаторів) для створення і трансферу інновацій. У світовій практиці

регіональний інноваційний розвиток найчастіше набуває форми інноваційних кластерів, які репрезентують собою локальне скупчення підприємств малого і середнього бізнесу, що займаються венчурною діяльністю;

- галузевий інноваційний розвиток. Попри те, що з 1991 року до тепер відбулось досить багато суттєвих змін у структурі державного апарату управління національною економікою, що супроводжувалось ліквідацією низки профільних міністерств і відомств, а також активними процесами роздержавлення цілісних майнових комплексів галузей, попри це досі у державних програмах фігурує поняття «галузь», хоча по суті йдеться про види економічної діяльності. Так, у відповідності до Стратегії розвитку високотехнологічних галузей до 2025 р., до пріоритетних напрямів розвитку відносяться: розвиток інформаційно-телекомунікаційних технологій; застосування ІКТ в АПК, енергетиці, транспорті, промисловості; високотехнологічному машинобудуванні; створенні нових матеріалів; розвитку фармацевтичної та біоінженерної галузей;

- організаційний інноваційний розвиток. У даному випадку йдеться про інноваційний розвиток на мікрорівні, тобто на рівні підприємств і їх об'єднань. Цей вид розвитку можна ідентифікувати на основі кількості впроваджених інноваційних продуктів і технологій. У 2019 році було виконане рейтингування найбільш інноваційних компаній України. Як повідомляється на сайті DSNEWS UA, головним критерієм при відборі була наявність не тільки інноваційних планів на майбутнє, але і вже успішно реалізованих інновацій у виробничій технології, продукції, що випускається, або послугах, що надаються. За оцінками експертів до цих компаній належать WOG, Київстар, LG, Lifecell, Метінвест, Нова Пошта;

- проектний інноваційний розвиток. Цей вид інноваційного розвитку рідко виокремлюють у науковій літературі, попри це він має місце і характеризується досить стрімкою динамікою. Йдеться про проекти, що базуються на науково-технічній співпраці широкого кола стейкхолдерів. У якості яскравих прикладів проектного інноваційного розвитку є ті, які

реалізуються на базі Tech StartUpSchool, зокрема Науковий парк SID CityLviv і Tech Business School. Tech StartUpSchool орієнтована на створення комфортного інноваційного середовища для продукування та реалізації креативних ідей та успішних start up-ів. На сьогодні на основі Tech StartUpSchool, SID CityLviv і Tech Business School реалізуються десятки проєктів за участю фахівців із провідних університетів світу і відомих корпорацій – це такі проєкти, як Інноваційне підприємництво та винахідництво для школярів, StartUp Brekthrough 2020, Технологічна лабораторія з вільним доступом “Tech Labinno”, Asolution HUB, CIG, Краудфіндингова платформа «StartEra», StartUp – прорив 2020, Creative Spark тощо;

- системний інноваційний розвиток. Найбільш часто, поняття «системний інноваційний розвиток» вживають в контексті – постійний, регулярний розвиток, проте у даному випадку йдеться про національний масштаб. В Україні зроблено певні кроки із створення національної інноваційної системи (сукупність організацій, що зайняті виробництвом та комерціалізацією наукових знань і технологій в Україні). З огляду на це, системний інноваційний розвиток – це розвиток національної інноваційної системи на усіх її рівнях (складові національної інноваційної системи – науково-виробнича, представлена різного роду компаніями, університетами, державними лабораторіями, технопарками та інкубаторами; інфраструктурно-забезпечувальна, що включає інститути правового, фінансового та соціального характеру, які забезпечують інноваційні процеси і мають міцні національні корені, традиції, політичні і культурні особливості), за усіма векторами. Більше 50% інноваційних фондів, венчурних організацій та технопарків розташовані у м. Києві [78];

- векторний інноваційний розвиток (цей вид розвитку може бути моновекторним, бівекторний або полівекторним, тобто охоплювати лише один, два або кілька векторів діяльності підприємства). Цей вид розвитку характеризується, що будь-яка фінансово-господарська діяльність

будівельного підприємства формується для досягнення поставленої раніше цілі та мети. Звідси робимо висновок, що інноваційні цілі завжди мають допомагати у досягненні основної мети підприємства, яке поставило

керівництво досліджуваного підприємства. В даному випадку цілі та мета підприємства постають свого роду векторами, які визначають розвиток діяльності під дією запроваджених інновацій. Успішна реалізація інноваційного розвитку підприємства відбувається із використанням векторної побудови чинників та пріоритетів інноваційного розвитку, які безпосередньо впливають на економічну діяльність ;

- функціональний інноваційний розвиток (з позиції положень сучасного менеджменту організацій, функціональний інноваційний розвиток характеризується наявністю інноваційних змін в основних структурних компонентах системи управління підприємством, які пов'язані між собою

функціонально. До цих об'єктів можуть належати виробничо-технологічні процеси, управлінські процеси, а також товари, які підприємство пропонує на ринок. З огляду на це, розширення функціональності певних товарів, яка їм до того була не властива можна розцінювати як ознаку функціонального інноваційного розвитку, досягнутого за рахунок схвалених інженерно-технологічних рішень),

- високий і низький інноваційний розвиток (для ідентифікування приналежності інноваційного розвитку до одного із цих видів необхідно визначитись із критерієм оцінювання. Для прикладу, таким критерієм може бути кількість інноваційних процесів запроваджених у виробництво упродовж року. Якщо значення цього показника, скажімо за попередній рік, прийняти як базовий і порівняти його зі значенням звітного року, то можна дійти висновку про те, високий рівень розвитку чи низький);

- постійний інноваційний розвиток (постійний інноваційний розвиток має місце на підприємствах, які мають розроблену стратегію інноваційного розвитку і реалізують її на постійній основі. Як правило, в організаційній структурі таких підприємств функціонують постійно діючі

структурні підрозділи (відділи, лабораторії, науково-дослідні інститути тощо), які призначені акумулювати креативні ідеї, розробляти і впроваджувати інновації, організовувати експериментальне виробництво інноваційних товарів, супроводжувати процеси комерціалізації інновацій);

- періодичний інноваційний розвиток (на противагу підприємствам, де є інноваційний розвиток визначений як стратегічна ціль, і де є постійно діючі підрозділи, що впроваджують інновації, на інших підприємствах інноваційний розвиток є періодичним явищем. Він має місце внаслідок як разова акція, що може бути викликаною загостренням

конкуренції, виникненням інженерно-технологічних або управлінських проблем, під впливом індивідуальних або колективних ініціатив суб'єктів управління. Здебільшого на таких підприємствах для розроблення і впровадження інновацій створюються робочі групи, а сама інноваційна діяльність виконується як проект, що має дату початку і кінця);

- еволюційний інноваційний розвиток (цей вид розвитку супроводжується впровадженням на підприємстві певних нововведень, які призводять до позитивних управлінських, економічних, інженерно-технологічних, екологічних та інших ефектів. Проте, ці нововведення є псевдо інноваціями, тобто реалізовані рішення є новими для підприємства. Але вже відомими на ринку);

- революційний інноваційний розвиток (цей вид розвитку має місце тоді, коли на підприємстві впроваджуються технологічні процеси і освоюється виробництво товарів, яким немає аналогів на ринку, тобто йдеться про «проривні» рішення, які виводять підприємство на рівень де немає конкуренції, і це забезпечує йому надприбутки та дозволяє торгувати ліцензіями на право використання інновацій іншими виробниками).

- Ефективний розвиток конкурентних переваг підприємствами будівельної галузі є можливим за умови активного залучення та активізації інноваційної діяльності, однак успішна діяльність малого бізнесу в даній сфері вітчизняної економіки вимагає залучення інноваційних важелів, які

повинні підтримуватися на рівні місцевих та державних програм розвитку, де зазначено новітні заходи, щодо запровадження енергоощадних матеріалів під час будівництва. Це стає стимулом для використання науково-обґрунтованих напрямків інноваційного розвитку підприємств будівельної сфери та здійснюється реалізація найкращих умов для ефективного запровадження відповідних інновацій.

1.3. Принципи застосування системно-функціонального підходу в управлінні інноваційною діяльністю в сфері виробництва будівельних матеріалів

Інноваційна діяльність будівельних підприємств являє собою безперервний механізм за допомогою якого відбувається комплексна взаємодія усієї фінансово-господарської діяльності, від якої залежить можливість ефективного впровадження інноваційних заходів, що в майбутньому рationally вплине на розвиток підприємства. Це можливе за рахунок достовірного обґрунтування базових принципів управління інноваційним розвитком організації, а також вплине на ефективне залучення інтелектуального потенціалу самого підприємства, що призведе до максимального насичення потреб ринку, насамперед конкурентоспроможною продукцією та інноваційними послугами.

Інноваційна діяльність підприємств будівельної сфери являє собою багатовимірний, складний механізм, що характеризує загальну побудову моделі відносин, яка відображає усі дії, які стосуються виробничих процесів та шляхів їх реалізації. Щоб ефективно реалізувати заходи щодо покращення фінансово-господарської діяльності підприємства за рахунок запровадження інновацій потрібно вдало застосувати функцію управління цими процесами на підприємстві. Успішне управління інноваційним розвитком будівельних підприємств залежить від вдалого поєднання різних функцій менеджменту (планування, організація, контроль, тощо), що у свою чергу вимагає

запровадження конкретних стимулів. На нашу думку, ефективний інноваційний розвиток підприємства дозволить керівництву збалансовано використовувати наявні ресурси підприємства, що у довгостроковій перспективі дозволить наростити конкурентні переваги на ринку. Вдале управління вище перерахованими процесами можливе при застосуванні та поєднанні принципів управління за допомогою системно-функціонального підходу.

Визначення та впровадження принципів застосування системно-функціонального підходу в управлінні інноваційною діяльністю будівельних підприємств дозволить отримати інформацію, щодо сильних та стабільних позицій на ринках та максимально задовольняти смаки споживачів. Постійне дотримання визначених принципів управління допоможе підприємству адаптуватися до постійні інноваційних зміни, які торкатимуться різних аспектів діяльності підприємства та сприятимуть постійному пошуку нових векторів інноваційного розвитку.

Використання системно-функціонального підходу до побудови моделі управління інноваційною діяльністю підприємства дозволяє забезпечити ефективний вплив керованої системи на об'єкт управління, яка здійснюється на основі проведення поставлених цілей та мети. У свою чергу, через свою економічну діяльність підприємства в умовах невизначеності зовнішнього середовища, стає актуальним питання ефективного інноваційного розвитку підприємства на основі системно-функціонального підходу.

Етапи формування інноваційної діяльності підприємств будівельної сфери мають свої певні особливості тому буде не зовсім правильно використовувати загально відомі принципи без врахування певних закономірностей розвитку фінансово-господарської діяльності.

Управління інноваційною діяльністю підприємства має базуватися та проводитися відповідно до принципів, у нашому випадку принципи будуть визначатися відповідно до системно-функціонального підходу. Отже для

системи управління інноваційною діяльністю ми проведемо класифікацію принципів за наступними ознаками, а саме: принципи орієнтовані на процес управління, принципи орієнтовані на об'єкт управління, принципи орієнтовані на адаптацію підприємства до умов зовнішнього середовища.

Застосування системно-функціонального підходу в управлінні інноваційним розвитком вимагає сповідування певного комплексу принципів. Їхнім призначенням є досягнення раціональності управлінських зусиль щодо досягнення встановлених цілей інноваційного розвитку. Огляд та аналіз наукової літератури дозволяє стверджувати, що більшість авторів приділяють увагу принципам провадження інноваційної діяльності і принципам управління нею. При цьому, залежності від об'єкта дослідження принципи розглядаються на макро-, мезо- і мікрорівнях. Передусім розглянемо позиції авторів, які займалися мікрорівнем. Серед цих праць можна виокремити ті, які присвячені проблемам управління інноваційним розвитком, а також праці, орієнтовані на формування певних механізмів, моделей систем інноваційного розвитку [81].

Так, серед принципів формування механізмів розвитку інноваційної діяльності Бондаренко С. виділив такі, як: ієрархічної комплексності факторів інноваційного стану підприємства, системності показників інноваційного стану підприємств, стратегічної направленості інноваційного розвитку підприємства, векторного цілепокладання інноваційного розвитку підприємства, нелінійності інноваційного розвитку підприємства, цикличності інноваційного розвитку підприємства, стійкості інноваційного розвитку підприємства, неперервності інноваційного розвитку підприємства, адаптивності інноваційного розвитку підприємства, синергетичного ефекту впливу змін на інноваційний розвиток підприємства, інтегрованості інноваційного розвитку підприємства, балансу інтересів суб'єктів інноваційного процесу [79; 80]. У свою чергу, Толстонова А. і Огненна Х. з посиланням на Богданова А., Фатхудинова Р., Гальперіна С. та інших

включило принципи сумісності, актуалізації, зосередження, збалансованості, прискорення, безперервності, адаптивності, економічної ефективності [81].

Петренко М. аргументовано довів, що концепція інноваційного розвитку підприємства має бути спрямована на одну стратегічну ціль – посилення конкурентних переваг підприємства. З огляду

на це, автор переконаний, що ключовим принципом розвитку інноваційної діяльності є забезпечення «... здатності підприємства-інноватора

цілеспрямовано черпати нові знання з зовнішніх мереж і зв'язків, розширювати такі знання до цінності створення видів діяльності і зміна таких

знань відповідно до тих змін ринкових умов... ця здатність залежить від

об'єктивними характеристиками самої інновації (її складності для розуміння та імітації), а також від суб'єктивних здатностей та намірів конкурентів до

вивчення, копіювання відтворення зазначеної інновації...» [87].

Ефективне використання стратегії інноваційної діяльності підприємства має бути націлена на запровадження новаций, управлінських рішень, конкурентоспроможних видів продукції, а також здійснює об'єднання

цілей та мети інноваційного розвитку підприємства. Дана запропонована

стратегія інноваційного розвитку має орієнтуватися на досягнення поставлених цілей у майбутніх періодах, тобто носити стратегічний характер.

Створюючи модель концептуальних аспектів щодо управління інноваційною діяльністю будь якого підприємства, дослідники Волощук Ю.О., Богачик

С.В., Іванишин О.В., вважають «що він містить поняття об'єкту та предмету

дослідження, місії та цілі, методичне підґрунтя та рівні, за допомогою яких

вивчають необхідність інновацій, оцінюється потенціал інноваційного розвитку, визначається напрямками реалізації: теоретичний, методичний,

інструментальний, організаційно-практичний, комерціалізація результатів

досліджень, міжнародне та державно-приватне партнерство щодо

фінансування інноваційної діяльності та ефективність розвитку підприємств в інноваційному бізнесі» Тут йдеться про те, що будь яка стратегія

інноваційного розвитку підприємства має базуватися і складатися з наступних складових таких, як: об'єкт, предмет, місія, ціль, методичне підґрунтя, оскільки, на думку вчених, самі ці складові покликані визначити необхідність проведення інноваційного розвитку фінансово-господарської діяльності будівельного підприємства.

Інноваційний розвиток має відображати стратегію інноваційної діяльності підприємства, задовольняючи пер за все попит, який склався на ринку галузі. Дослідження перспектив та розроблення стратегій інноваційного розвитку дуже потрібні підприємствам у ринковій економіці, оскільки вони визначають довгострокові можливості та курс розвитку самого підприємства. Щоб побудувати зразку концепцію інноваційного розвитку потрібно провести стратегічний аналіз сегменту ринку, визначивши слабкі та сильні сторони свої, можливість застосування механізмів впровадження

інноваційного розвитку та розрахунок можливих витрачених інвестиційних, ресурсних та власних коштів.

Вдало обрана стратегія інноваційного розвитку підприємства є найважливішим показником, що характеризує прийняття ефективного стратегічного управлінського рішення тому, що об'єднує в один єдиний процес усі напрямки діяльності підприємства, що в майбутньому посприє отриманню максимального успіху.

Принцип системності постає чи не найголовнішим елементом методології та теорії, який розглядають як спосіб висвітлення якісного змісту наукової проблеми». Від обраного виду інноваційного розвитку залежать і вибір принципів управління. Зародження інноваційних стратегій вимагає від керівників підприємства системного підходу до опрацювання поставленої мети. Використовуючи наведений вище принцип до дослідження інноваційних стратегій та державного регулювання інноваційного розвитку, слід вважати, що дане вивчення підприємства здійснюється через виділення зв'язків між наведеними вище явищами.

Волошук Ю. і Богачук С. досліджуючи моделі і механізми розвитку інноваційної діяльності, зокрема модель «ГАМО» довели, що інноваційний розвиток має композиційну структуру, у якій є низка рівнів теоретичний, методологічний, інструментальний, організаційний та практичний, комерціалізація результатів досліджень, міжнародне та державно-приватне партнерство щодо фінансування інноваційної діяльності. Автори обґрунтували, що визначальним принципом розвитку інноваційної діяльності є створення таких організаційно-правових та комунікаційних структур, які б становили такий науково-технологічний та підприємницький симбіоз, який би уможливив виникнення позитивних синергічних ефектів.

Формування інноваційного розвитку підприємства базується на створенні та використанні із некерованого підприємством середовища (зовнішнього середовища) інновацій, що мають вплинути на зростання конкурентоспроможності, збереженню ринкової ніші та посприяти перспективному розвитку підприємства, у нашому випадку це підприємства будівельної сфери. Проте існує такий тезис, що підприємства мають досить різні, як фінансові, так ресурсні можливості, які зможуть посприяти залученню ефективному залученню інновацій. Отже, принцип управління інноваційною діяльністю характеризує потенційні можливості підприємства, які впливають на залучення інновацій, що в майбутньому сформує конкурентні переваги. Досить багато вчених поділяють думку, що управління інноваційною діяльністю являється складовою менеджменту, оскільки охоплює функції менеджменту, а саме: планування, організування та стимулювання, які стануть основою для побудови конкурентних переваг будівельного підприємства.

Низка авторів виокремлюють принципи розвитку інноваційної діяльності з точки зору проблем управління, в тому числі реорганізацій. Так, на основі глибокого аналізу теоретичних та емпіричних даних Гаман М. дійшов висновку, що принципи управління мають враховувати те, що

важливу роль у розвитку інноваційної діяльності підприємств відіграє організаційна модель взаємодії суб'єктів інноваційного розвитку, інфраструктурна складова (підприємства, фірми, державно-приватне партнерство, бізнес-ангели, бізнес-інкубатори, фірми трансфери - технологій, венчурні фонди, фонди підтримки свого і середнього підприємництва, компанії, що управляють, інвестиційні та консалтингові компанії, технопарки тощо), підсистема забезпечення, функціональна підсистема, а також ресурсна і організаційна підсистеми.

На основі проведеного дослідження пропонуємо такий комплекс принципів застосування системно-функціонального підходу в управлінні інноваційної діяльності будівельних підприємств (рис. 1.1). Отже, у сучасних умовах, які склалися на ринку, вітчизняні підприємства будівельної сфери, мають переходити на шлях інноваційного розвитку, генерувати та впроваджувати нові інновації. Існування проблем, які заважатимуть впровадженню інновацій, потрібно побудувати систему принципів. За допомогою їх та ефективного впровадженню в економічне життя підприємства, посприє будівельному підприємству застосовувати розроблені інновації та створювати ефективні, конкурентні переваги, які мають сучасні характеристики, що притаманні сучасним вимогам ринків.

Принципи застосування системно-функціонального підходу

Системності

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Рис. 1.1. Комплекс принципів застосування системно-функціонального підходу в управлінні інноваційною діяльністю будівельних підприємств

Джерело: доопрацьовано на основі [23]

Запровадження інновацій на вітчизняних підприємствах будівельної

сфери диктуються економічною потребою тому, що сьогодні ринок динамічно розвивається і кожне підприємство хоче бути конкурентоспроможним, а тому без інвестицій у інноваційний розвиток усі

намагання зводяться нанівець. Оскільки, обмеженість у ресурсах змушує

підприємства до пошуку шляхів і можливостей для зростання кількості

продажів, що автоматично призводить до зростання прибутку. На нашу

думку, основним способом отримання переваг та максимального прибутку є інновації. Звідси випливає, що підприємство повинно розробляти ефективну

стратегію інноваційного розвитку, яка торкається всіх підсистем підприємства.
 Висновки до першого розділу

Застосування системно-функціонального підходу в управлінні інноваційною діяльністю вимагає сповідування певного комплексу принципів. Їхнім призначенням є досягнення раціональності управлінських

зусиль щодо досягнення встановлених цілей інноваційного розвитку.
 Аргументовано, що такий комплекс принципів застосування системно-функціонального підходу в управлінні інноваційним розвитком будівельних підприємств повинен передбачати групування принципів за

процесом (принципи системності, динамічності, функціональності, раціональності та наукової-обґрунтованості) і об'єктом управління (принципи креативності, параметричності, перманентності моніторингу, гнучкості), а також орієнтацією на адаптування підприємства до умов зовнішнього середовища (принципи адаптивності та інформативності).

Комплекс цих принципів орієнтований на забезпечення ефективності застосування системно-функціонального підходу в управлінні інноваційною діяльністю будівельних підприємств.

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 2

**АНАЛІЗУВАННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ
ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В СФЕРІ ВИРОБНИЦТВА
БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ****2.1. Аналізування показників розвитку будівельних підприємств**

Стрімкий розвиток економіки будь-якої країни залежить від конкурентних галузей. На сьогодні, важко недооцінити вплив будівельної галузі на валовий внутрішній продукт держави, оскільки будівництво має вплив на розвиток суміжних галузей тому, що виступають і виробниками, і постачальником матеріальних ресурсів майже для усіх галузей. Бурхливий розвиток будівельної галузі сприяє ефективній діяльності інших галузей і це в свою чергу призводить до позитивного впливу на економічний розвиток всієї країни, що призводить до вирішення актуальних питань, які виникли в середині країни, тобто мають економічний та соціальний характер.

Що ефективно розвивалася вітчизняна будівельна галузь потрібно вміло залучати та використовувати: матеріальні, людські, інформаційні та енергоресурси. Отже, на даний момент, постає питання в оптимальному загальному розвитку всіх галузей економіки, оскільки вони тісно пов'язані з будівництвом і чим розвиненіші вони будуть, тим конкурентоспроможним буде будівельна галузь України. Звідси робимо висновок, що поряд з розвитком будівельної галузі будуть активно розвиватися суміжні галузі, а саме: металургійна, металообробна, нафтова, деревообробна, машинобудівна, транспортнообслуговуюча та енергетична. Будівна галузь має великий вплив на формування малого та середнього бізнесу, оскільки потребує залучення посередницьких підприємств, які зможуть допомогти у просуванні продукції та послуг на ринку. На даний момент часу, розвиток будівельної галузі посприяє динамічному зростанню економіки в цілому, що вплине на вирішення соціально-економічних проблем у країні. Оскільки дана галузь

дешо знизила свої обороти і це пов'язано із ряду обставин, а саме: економічна криза, військові дії на сході країни, пандемія covid-19, проте на думку експертів залишається досить конкурентоспроможною.

Проаналізувавши будівельну галузь в цілому можна помітити, що будівництво проводиться у великих містах та районних центрах, це пов'язано із значним відтоком населення із сільської місцевості, а також із інвестиційною привабливістю. Запорука успіху будівельної галузі пов'язана із розвитком галузей, які безпосередньо обслуговують її. Щоб проводити

будівництво потрібно використовувати багато матеріалів та ресурсів, тому галузь будівельних матеріалів вимагає значне постачання відповідних матеріалів для створення споруд та продукції. Проаналізувавши будівельну галузь, ми робимо висновок, що асортимент та номенклатура будівельних матеріалів є досить розширеною і багатогранною, що складає багатогранний ринок будівельної продукції.

Дослідження активності будівельної галузі потрібно проводити на основі аналізу показників діяльності підприємств, які є лідерами регіонального ринку. Дані показника характеризують економічні, інвестиційні, фінансові та інтелектуальні дані будівельних підприємств.

Основним елементом, який заслуговує уваги є інвестиції в основний капітал, це пов'язано з тим, що будівельну галузь обслуговує багато суміжних, що у свою чергу вимагає залучення значного основного капіталу.

Як ми вже зазначали, розвиток будівельної галузі впливає на економічне зростання вітчизняної економіки, що у свою чергу нарощує грошові ресурси для покриття різного роду соціальних проблем. Насамперед йдеться про трудову зайнятість, оскільки будівельна промисловість громізка і вимагає залучення великої кількості кваліфікованих працівників,

починаючи від різноробочого закінчуючи керівниками підприємства. Проаналізувавши динаміку та тенденції, які склалися на галузевому ринку ми можемо сказати, що будівництво залишається лідером щодо освоєння

капітальних інвестицій, проте останнім часом залучення інвестиційних ресурсів викликає занепокоєння. Будівельна галузь України, якщо проаналізувати динаміку реалізації будівельної продукції, характеризується досить перспективною, проте у відсотковому еквіваленті до загального валового внутрішнього продукту є невеликим, але з огляду на наукові дослідження відбувається поступове збільшення його розмірів. Причиною низького рівня по відношенню до валового внутрішнього продукту, на нашу думку, є зниження рівня капітальних інвестицій в будівництво.

Перспектива будівельної галузі залежить від інвестиційних коштів, як будуть знаходити, як із власних так і з інвестиційних джерел. Досить складно оцінити обсяги капітальних інвестицій у будівництво, оскільки дуже багато на ринку залишається незавершеного або замороженого будівництва, проте можна зустріти у науковій літературі, що їх відсоток становить близько 10% від загального обсягу інвестицій, які здійснені в економіці країни. Це може свідчити про витратомісткість галузі, оскільки на даний момент самим витратомістким будівництвом залишається промислове і тому саме в дане будівництво залучається найменше інвестицій. Що стосується будівництва соціальної інфраструктури то кошти має знаходити місцевий або державний бюджет. На сьогодні перспективним видом будівництва залишається будівництво житла. Залучення коштів для будівництва житлового фонду є населення країни.

Перспективними напрямками розвитку будівельної галузі залишається залучення інвестиційних коштів, які стануть підтримкою виробничих можливостей та можливістю залучення висококваліфікованих кадрів, що зможуть залучати та контролювати інноваційний розвиток будівельних підприємств.

Досить цікаві наводять результати дослідження інтернет-видання РАУ за темою «Огляд розвитку будівельної галузі України», де йдеться про те, що за 2019 рік вітчизняний ринок будівництва зріс приблизно на 26% у

порівнянні з минулим роком. Якщо прослідкувати динаміку будівельної галузі то можна побачити невеликі темпи зростання, щодо прогнозу на майбутнє – він має позитивну динаміку до зростання.

Застосовуючи дані офіційної статистики проаналізуємо зміни на ринку будівельних послуг в Україні упродовж 2013-2019 рр. Розпочнемо аналіз із відомостей щодо кількості і структури суб'єктів ринку будівельних послуг в Україні (табл. 2.1-2.2). Як бачимо, у базовому році в Україні всього налічувалось 1 млн. 720 тис. суб'єктів господарювання, з них 52983 суб'єктів або 3% становили суб'єкти ринку будівельних послуг. З 52983 суб'єктів ринку будівельних послуг майже 70% припадало на суб'єктів, що провадили господарську діяльність як юридичні особи. У 2019 році кількість суб'єктів будівельних послуг зросла з 52983 до 56855, проте їхня відносна частка зменшилась на 1%. При цьому зменшилась також відносна частка юридичних осіб, які надають будівельні послуги до 56%. Цю ситуацію можна пояснити двома явищами, які, упродовж досліджуваного періоду, відбувались паралельно. Тут йдеться про тенденції до оптимізування податкового навантаження, що передбачало переоформлення будівельного бізнесу крупних компаній на низку одноосібних власників, а також про явища поглинання одних будівельних компаній іншими. За даними аналітиків Укрінформ «...Ринок злиття та поглинання в Україні продовжує набирати обертів: у 2018 році кількість угод зросла на 19% проти попереднього року, а їхня сукупна вартість - на 78%, до 1,8 млрд. дол. ...не менше 23 угод було укладено у сфері нерухомості та будівництва, що робить його найактивнішим сектором у сфері українських M&A у 2018 році, на який припадає майже третина всіх угод, на фоні покращення доходів та рівня зайнятості. Витрати в цьому секторі в розмірі 124 млн. дол. США були найвищими з 2013 року, і не менш як 51 млн. дол. США із цієї суми припадає на український інвестиційний фонд Dragon Capital.» [98].

Таблиця 2.1
Кількість суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у 2013 році

	Усього, одиниць	У тому числі			
		підприємства		фізичні особи-підприємці	
		у відсотках до загальної кількості	у відсотках до загальної кількості	у відсотках до загальної кількості	у відсотках до загальної кількості
Усього	1722070	393327	100,0	1328743	100,0
у тому числі					
будівництво	52983	36185	9,2	16798	1,3

Таблиця 2.2

Кількість суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у 2019 році

Код за КВЕД- 2010	усього, одиниць	Кількість суб'єктів господарювання			
		підприємства		фізичні особи- підприємці	
		у % до загального показника	у % до загального показника	у % до загального показника	у % до загального показника
Усього ¹	1941701	380673	100,0	1561028	100,0
Будівництво	56855	31869	8,4	24986	1,6

Для доповнення інформації, наведеної у попередніх таблицях подамо відомості щодо чисельності зайнятих у сфері будівництва у 2019 році в порівнянні із 2013 роком (табл. 2.3). Наведені дані вказують на те, що загалом кількість зайнятих у господарській діяльності осіб зменшилась з 9965118 осіб до 9145513 осіб, проте кількість фізичних осіб підприємців зросла з 2322582 осіб до 1610276 осіб. Так сама тенденція була характерна практично для усієї сфери будівництва і надання будівельних послуг. Так, зменшення чисельності зайнятих спостерігаємо у будівництві (2013 р. – 399581 осіб, 2019 р. – 344484 осіб), будівництві будівель (2013 р. – 212821 осіб, 2019 р. – 181456 осіб), будівництві житлових і нежитлових будівель (2013 р. – 201426 осіб, 2019 р. – 164296 осіб), споруд (2013 р. – 65815 осіб, 2019 р. – 50842 осіб), комунікацій (2013 р. – 19144 осіб, 2019 р. – 13637 осіб), трубопроводів (2013 р. – 10992 осіб, 2019 р. – 5773 осіб), споруд електропостачання та телекомунікацій (2013 р. – 8152 осіб, 2019 р. – 7864 осіб), інших споруд (2013 р. – 17646 осіб, 2019 р. – 8027 осіб), водних споруд (2013 р. – 1945 осіб, 2019 р. – 1239 осіб), споруд науково-виробничого призначення (2013 р. – 16001 осіб, 2019 р. – 6788 осіб), виконанні робіт зі знесення та підготовчих робіт на будівельних майданчиках (2013 р. – 8334 осіб, 2019 р. – 5728 осіб), підготовчих робіт на будівельних майданчиках (2013 р. – 3827 осіб, 2019 р. – 3504 осіб), виконанні робіт із розвідувального буріння (2013 р. – 3360 осіб, 2019 р. – 934 осіб), виконання електро-монтажних, водопровідних та інших будівельно-монтажних робіт (2013 р. – 79908 осіб, 2019 р. – 71820 осіб).

Таблиця 2.3
Кількість зайнятих працівників за видами економічної діяльності у 2019 році
порівняно із 2013 роком

Види діяльності	Роки	Усього, осіб	з них у фізичних осіб-підприємців, осіб	у % до загального показника суб'єктів господарювання відповідного виду діяльності
Усього	2013	9965118	2322582	23,3
	2019	9145313	2610276	28,5
Будівництво	2013	399581	27917	7,0
	2019	344484	43251	12,6
Будівництво будівель	2013	212821	7305	3,4
	2019	181456	12589	6,9
Організація будівництва будівель	2013	11395	604	5,3
	2019	17160	1714	10,0
Організація будівництва будівель	2013	11395	604	5,3
	2019	17160	1714	10,0
Будівництво житлових і нежитлових будівель	2013	201426	6701	3,3
	2019	164296	10875	6,6
Будівництво житлових і нежитлових будівель	2013	201426	6701	3,3
	2019	164296	10875	6,6
Будівництво споруд	2013	65815	1190	1,8
	2019	50842	3002	5,9
Будівництво доріг і залізниць	2013	28725	584	2,0
	2019	29178	1840	6,3
Будівництво доріг і автострад	2013	18936	537	2,8
	2019	23973	1806	7,5
Будівництво комунікацій	2013	19144	373	1,9
	2019	13637	660	4,8
Будівництво трубопроводів	2013	10992	263	2,4
	2019	5773	395	6,8
Будівництво споруд електропостачання та телекомунікацій	2013	8152	110	1,3
	2019	7864	265	3,4
Будівництво інших споруд	2013	17946	233	1,3
	2019	8927	502	6,3
Спеціалізовані будівельні роботи	2013	120945	19422	16,1
	2019	112186	27660	24,7
Знесення та підготовчі роботи на будівельному майданчику	2013	8334	955	11,5
	2019	5728	1740	30,4
Підготовчі роботи на будівельному майданчику	2013	3827	450	11,8
	2019	3504	1081	30,9
Електро-монтажні, водопровідні та інші будівельно-монтажні роботи	2013	79908	7935	9,9
	2019	71820	12720	17,7

Найбільша кількість фізичних осіб-підприємців (понад 10 тис.) виявлена у будівництві, будівництві житлових і нежитлових будівель, виконанні спеціалізованих будівельних робіт, а також виконанні електро-монтажних, водопровідних та інших будівельних-монтажних робіт (див. табл. 2.3)

Щодо обсягу виробленої будівельної продукції (табл. 2.4), то упродовж аналізованого періоду вартісний обсяг виробництва зростає, хоча і не стабільно. Попри це, у 2019 році він становив 181697,9 млн. грн. проти 58586,2 млн. грн. у 2013 році. Незважаючи на такий стрімкий ріст обсягу виробництва будівельної продукції, у нійому структура будівництва майже не змінилась. Так, в середньому частка обсягу будівництва будівель становила 47%, а споруд – 53%, серед яких 37% припадала на житлові споруди і 63% на нежитлові.

У свою чергу, за характером будівництва тенденція була зворотною (табл. 2.5). Так, упродовж 2013-2019 рр. мала місце нестійка але тенденція до зменшення частки нового будівництва, реконструкції та технічного переоснащення (2013 р. – 81,2%, 2014 р. – 82,4%, 2015 р. – 80,1%, 2016 р. – 80,9%, 2017 р. – 73,2%, 2018 р. – 72,8%, 2019 р. – 74,2%) і до збільшення частки робіт з капітального і поточного ремонту (2013 р. – 18,8%, 2014 р. – 17,6%, 2015 р. – 19,9%, 2016 р. – 19,1%, 2017 р. – 26,8%, 2018 р. – 27,2%, 2019 р. – 25,8%). Пояснити цю тенденцію можна зниженням попиту на нове будівництво через зубожіння населення, зниження доходів підприємств-експортерів у зв'язку із втратою ринків у тимчасово-окупованих районах Луганської і Донецької областей, АР Крим та Російській Федерації. Експерт юридичної фірми «Тотум» слушно відзначає, що «...у 2019 році ринок житлової нерухомості був активним, без різких стрибків вартості і тривалих періодів затишшя. На первинний ринок значно вплинули нові державні будівельні норми, які заборонили зводити висотні житлові будинки в селах.

Таблиця 2.4

Обсяг виробленої будівельної продукції (виконаних будівельних робіт) за видами, млн. грн.

Роки	Будівництво, усього	Будівлі	У тому числі		Інженерні споруди	
			житлові	нежитлові		
2013	58586,2	28257,3	9953,1	18304,2		30328,9
2014	51108,7	24856,5	11292,4	13564,1		26252,2
2015	57515,0	28907,5	11908,8	14998,7		28607,5
2016	73726,9	38106,4	18012,8	20093,6		35620,5
2017	105682,8	52809,6	23730,0	29079,6		52873,2
2018	141213,1	66791,6	29344,8	37446,8		74421,5
2019	181697,9	83589,3	33208,8	50380,5		98108,6

Таблиця 2.5

Розподіл обсягів виробленої будівельної продукції за характером будівництва, %

Роки	Усього	Нове будівництво, реконструкція та технічне переоснащення	Ремонт (капітальний та поточний)
2013	100	81,2	18,8
2014	100	82,4	17,6
2015	100	80,1	19,9
2016	100	80,9	19,1
2017	100	73,2	26,8
2018	100	72,8	27,2
2019	100	74,2	25,8

Зазначена норма Державних будівельних норм (ДБН) наразі оскаржена в судовому порядку. Якщо вона не буде скасована, передмістя не зможе настільки сильно конкурувати з новобудовами у межах міст, що призведе до збільшення ціни квадратного метра і в новобудовах, і на вторинному ринку...».

Відомості щодо обсягу доданої вартості суб'єктами, які провадили господарську діяльність у сфері будівельних послуг у 2019 році у порівнянні із 2013 роком. Як бачимо з таблиці, у 2019 році усіма суб'єктами господарювання в Україні було додано 2973636234,2 тис. грн. вартості, що

більш як у двічі перевищує аналогічний показник 2013 року. Слід визнати, що це зростання є не лише наслідком продуктивних змін, які спричинили збільшення обсягів виробництва але й, у значній мірі, через знецінення національної валюти. Так, за даними НБУ, наприклад, у грудні 2013 року

курс гривні до долара становив 8,31-11,47, а у відповідний період 2019 року – 27,12-33,8. Попри це, реальний обсяг будівництва і будівельних послуг також мав місце. Так, 2019 році у порівнянні із 2013 роком обсяг доданої вартості у будівництві зріс майже у тричі. В основному це відбулось за рахунок фізичних осіб-підприємців. Серед усіх видів будівельних послуг (див. табл.

2.5) найбільший приріст обсягу доданої вартості спостерігався у будівництві будівель (2013 р. – 28762628,7 тис. грн., 2019 р. – 71602021,1 тис. грн.), споруд (2013 р. – 6032693,5 тис. грн., 2019 р. – 24190027,7 тис. грн.), доріг і залізниць (2013 р. – 2391013,9 тис. грн., 2019 р. – 14402734,9 тис. грн.), доріг і автострад (2013 р. – 1997843,9 тис. грн., 2019 р. – 12760206,5 тис. грн.), будівництва споруд електропостачання та телекомунікацій (2013 р. – 589357,0 тис. грн., 2019 р. – 4066946,3 тис. грн.), виконання спеціалізованих будівельних робіт (2013 р. – 7435281,2 тис. грн., 2019 р. – 29475436,5 тис. грн.), знесення (2013 р. – 34855 тис. грн., 2019 р. – 247599,6 тис. грн.) і підготовчих робіт на будівельних майданчиках (2013 р. – 149341,4 тис. грн., 2019 р. – 1112505,6 тис. грн.).

За даними Державної служби статистики України бачимо, що у 2019 році у порівнянні із 2013 роком обсяг капітальних інвестицій загалом в економіці України зріс більш як у двічі (2013 р. – 216986932 тис. грн., 2019 р.

– 524474074 тис. грн.). Незмінною залишилась тенденція до того, що лівова частка капітальних інвестицій припадала на матеріальні активи, в основному на будівництво та перебудову будівель, а також у машини та обладнання.

Капітальні інвестиції у будівництві також зросли але не настільки як в цілому в економіці України. У 2019 році у порівнянні із 2013 роком зростання відбулось на 7015299,00 тис. грн. Щодо окремих видів діяльності

на ринку будівельних послуг, то найбільший приріст капітальних інвестицій спостерігався у будівництві житлових і нежитлових будівель (2013 р. – 6808054 тис. грн., 2019 р. – 12921592 тис. грн.), споруд (2013 р. – 844766 тис.

грн., 2019 р. – 2703916 тис. грн.), доріг і залізниць (2013 р. – 454381 тис. грн., 2019 р. – 2049732 тис. грн.), доріг і автострад (2013 р. – 278828 тис. грн., 2019 р. – 1850921 тис. грн.), трубопроводів (2013 р. – 93259 тис. грн., 2019 р. – 176021 тис. грн.), будівництві електропостачання та телекомунікацій (2013 р.

– 45096 тис. грн., 2019 р. – 306498 тис. грн.), виконання спеціалізованих будівельних робіт (2013 р. – 705594 тис. грн., 2019 р. – 2414403 тис. грн.),

знесення (2013 р. – 3369 тис. грн., 2019 р. – 22171 тис. грн.) і підготовчих робіт на будівельних майданчиках (2013 р. – 83377 тис. грн., 2019 р. – 263230 тис. грн.). Отже, доходимо висновку, що зростання обсягу капітальних

інвестиції стало фактором позитивної дії, який забезпечив приріст доданої вартості у сфері будівництва і надання будівельних послуг. Цей висновок

підтверджується і тим, що у низці видів діяльності на ринку будівельних послуг мало місце зниження обсягу капітальних інвестицій (організація

За даними Інтернет видання РАУ «обсяг виконаних будівельних робіт за січень-березень 2019 склав 26,51 млрд. грн. (+24,3)% до 2018, за рахунок: (-8,2)% житлове будівництво; (33,0)% комерційне та соціальне будівництво; (45,2)% інфраструктурне будівництво (тут і далі без урахування статистики по Криму і зони АТО). Як повідомляло агентство РАУ раніше, обсяг виконаних будівельних робіт за 2018 рік склав 136 млрд. грн. (+4,4)% до 2017, за рахунок: (-1,6)% житлове будівництво; (+1,2)% комерційне та соціальне будівництво; (+9)% інфраструктурне будівництво. Індекси наведені в порівнянних цінах».

Проаналізувавши економічну ситуації, яка склалася на ринку будівельних матеріалів та послуг, ми побачили, що під час економічних криз, які склалися в нашій країні, будівельні підприємства змушені були заморожувати значну частку своїх виробничих потужностей. Це штовхнуло ряд підприємств проводити банкрутство, а кількість підприємств, які закрилися, у порівнянні з іншими галузями економіки, мало досить серйозний вплив на скорочення валового внутрішнього продукту. На нашу думку, також на скорочення дохідності будівельної галузі України вплинули прорахунки в стратегічному та тактичному плануванні економіко-організаційної діяльності будівельних організацій.

Ринок будівельної продукції та послуг показує зростаючу динаміку. В основному, спираючись на дослідження будівельної галузі, відбувається приріст продажів будівельних матеріалів, які мають високі екохарактеристики і виготовлені на території України.

Будівельна галузь, а особливо підприємства, що працюють в ній, потрібне ефективне технічне та технологічне переоснащення, що вплине на диференціацію асортиментної політики підприємства, яка призведе до посилення конкурентних позицій, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Зменшення імпортованої продукції зменшить залежність країни від будівельних матеріалів країн сусідів.

Отже, аналітичні дані отримані від дослідження будівельної галузі показали, що розвиток досліджуваної галузі дещо сповільнився і причинами цього

є: необмеженість наявних ресурсів, низький рівень інвестиційної діяльності у галузі, законодавча база, відтік висококваліфікованих кадрів, низька технологічна оснащеність, висока насиченість імпортованими товарами, низький рівень модернізації підприємств.

2.2. Оцінювання інноваційної діяльності будівельних підприємств

У процесі управління інноваційною діяльністю будівельних підприємств важливим етапом є оцінювання фактичного рівня інноваційного розвитку. Виконання цього завдання, може відбуватись під час реалізації будь-якої із загальних функцій управління, проте найбільш значущим є оцінювання, яке здійснюється під час реалізації функції контролювання. Це пов'язано з тим, що за результатами оцінювання фактичного інноваційного розвитку будівельного підприємства відбувається порівняння фактичних значень показників із запланованими значеннями, і на підставі такого аналізування, можливим є обґрунтоване прийняття управлінських рішень щодо необхідності регулювання інноваційного розвитку будівельного підприємства.

На підставі огляду та аналізу літературних джерел, присвячених проблемам оцінювання інноваційного розвитку підприємств виявлено, що не існує усталеного методичного підходу до оцінювання інноваційного розвитку підприємств. Одні автори рекомендують здійснювати оцінювання за абсолютними показниками, інші за відносними. Деякі науковці пропонують обчислення інтегрального показника інноваційного розвитку, а є такі, які вважають що оцінювання має бути полівекторну і тому, неможне зводитись до якогось узагальненого індикатора. Попри це, вивчивши і критично проаналізувавши сильні і слабкі сторони різних підходів є підстави стверджувати, що:

- 1) повноцінне оцінювання інноваційного розвитку будівельного підприємства не може здійснюватись виключно на даних фінансової та статичної звітності. На основі даних, джерелом яких є фінансова і статистична звітність можна

оцінювати лише економічну ефективність інноваційної діяльності, а також аналізувати динаміку впроваджених інноваційних процесів і освоєння виробництва інноваційних видів продукції (виконаних робіт і послуг), оскільки ця інформація наводиться у звітності;

2) інноваційна діяльність будівельних підприємств виходить за межі показників, які відображаються у статистичній звітності підприємств. У численних дослідженнях вітчизняних і зарубіжних науковців доведено, що інноваційна діяльність підприємств, окрім впроваджених інноваційних процесів і освоєння виробництва інноваційних видів продукції (виконаних робіт і послуг) включає також креативні ініціативи компаній, які передбачають пошук креативних рішень і участь компаній і їх працівників у креативних проектах;

3) враховуючи це, джерелами інформації для оцінювання інноваційного розвитку будівельних підприємств має бути фінансова, статистична та управлінська звітність, а також, за потреби, експертні оцінки суб'єктів, які беруть участь у креативних пошуках, реалізації креативних проектів, впровадженні інноваційних процесів тощо. Доцільно відзначити, що управлінська звітність, загалом, є найбільш інформативною і зручною, оскільки містить відомості у найбільш зручній формі у вартісних і натуральних показниках, проте експертні дані цінні тим, що аналітик може отримати кваліфіковану думку, бачення вузькоспеціалізованого фахівця на конкретні питання, відповіді на які не відображаються у жодній формі звітності, а якщо і відображаються, то є спотвореними.

На основі вищезазначеного пропонуємо оцінювати інноваційний розвиток будівельного підприємства на основі урахування двох рівнозначних компонентів:

- креативної активності у будівельному підприємстві (K);
- впровадження інновацій будівельним підприємством (\varnothing).

Першу складову можливим є оцінити на підставі збору та обробки інформації про кількість реалізованих інноваційних рішень (A), кількість креативно-активних

працівників (*B*) і кількість креативних проектів за участю будівельного підприємства, або його працівників (*C*). У свою чергу, другою складовою доцільним є оцінювати на підставі отриманих відомостей про факт застосування у процесі будівництва інноваційних матеріалів (*D*), створення інноваційних інженерних конструкцій (*E*) та інноваційних технологій (*G*).

У контексті виконаного дослідження уточнимо сутність вищевказаних понять:

- інноваційне рішення – документально зафіксована індивідуальна або колективна управлінська або інженерно-технологічна ініціатива, наслідком реалізації якої є впровадження інновації. В Україні велика увага приділяється запровадженню ефективних, економічно раціональних та інноваційних рішень. Це трактується тим, що будівельна галузь потребує нових поглядів щодо раціоналізації управлінських рішень у сфері побудови моделі конкурентоспроможної будівельної галузі. Протягом останніх років підприємства будівельної галузі все частіше залучають у процес будівництва інноваційні рішення, які торкаються матеріалів і технологій проведення будівельних робіт, запровадження інноваційних рішень, які покращують енергоефективність, запровадження інноваційних рішень щодо швидкості та мобільності процесу будівництва. Наприклад, багато будівельних підприємств у світі використовують досить цікаву технологію будівництва багатоповерхових будинків з використанням дерев'яних клеєних панелей, даний вид будівництва характеризується мобільністю, екологічністю та швидкістю будівництва. Ще одним досить цікавим інноваційним рішенням щодо удосконалення процесу будівництва відводиться інноваційністю у процесів виробництва бетону. На сьогодні, у процесів виробництва бетону використовують нові домішки, які впливають на еластичність та відновлюваність бетонних матеріалів. Велику увагу, слід звернути на будівництво житлових приміщень. Інноваційні рішення пов'язані із запровадженням капсульного будівництва. Суть такого будівництва полягає у його компактності та економічності. Дане інноваційне рішення

належить швейцарським архітекторам, які змогли побудувати житлову капсулу, яка здатна конструюватися на будь-яку поверхню, вона обладнана сонячними батареями, трубами для відводу та зберігання води тощо. Ефективне запровадження та використання інноваційних рішень у процес будівництва здатне наростити конкурентні переваги підприємств як на внутрішньому так і зовнішніх ринках.

- креативно-активні працівники – працівники, які беруть участь у висуненні креативних ідей, їхньому доведенні до стану інноваційного продукту, технології або інженерної конструкції, впровадженні інновації у виробництво, її креативному просуванні до споживача. На сьогодні, персонал будівельного підприємства постає головним ресурсом, який здатен креативно пропонувати та виконувати поставлені цілі керівників. Відповідно до організаційних змін, які відбуваються у будівельній галузі, підприємства повинні активно пристосовуватися до цих викликів і тому мають здійснити відповідні перебудови, які мають торкатися інноваційності, щодо управління персоналом. У зв'язку з цим керівники підприємства повинні залучати до виробничих процесів креативно-активних працівників за допомогою мотиваційних методів, які відкриють в них додаткові здібності. На даний момент будівельну галузь є досить подрібленою та в більшій мірі не керованою, що супроводжується появою декількох великих центрів з безліччю самостійних підприємств, які мають свої притаманні особливості і не пов'язані системними цілями. Залучення креативно-активного персоналу будівельним підприємством здатне виконувати якісні будівельні роботи, оскільки насиченість ринку досить велика. Розвиток креативно-активних працівників будівельних підприємств допоможе збільшити ефективну діяльність підприємства, а залучення методів креативного менеджменту дозволить якнайточніше вирішувати поставлені завдання. Отже, одним із головних факторів, який здатен вплинути на ефективний розвиток підприємств будівельної галузі є креативність персоналу, вдале використання їх нестандартного мислення запорука успішності.

креативний будівельний проект – проект, реалізація якого має на меті участь у висуненні креативних ідей, їхньому доведенні до стану інноваційного продукту, технології або інженерної конструкції, вироблення креативного управлінського рішення. Впровадження інноваційних технологій, які підсилені з використанням креативних задумів здатні перевернути будівельну галузь. Оскільки використання досить нових ідей під час проектування та будівництва креативних будівельних проектів дозволить не тільки придумувати, а й на яву реалізовувати досить креативні проекти, які останнім часом можуть стати основним елементом архітектури в майбутньому. Проаналізувавши ринок будівельних послуг, ми звернули увагу на досить креативний проект, який запропонували словацькі архітектори. Даний проект дістав назву футуристичний будинок Ecocapsule. Креативність такого проекту закладається в його формі, вона є невеликого розміру, здатна зберігати тепло на великий період часу, конструкції такого проекту здатні затримувати та очищати дощову воду. Енергозабезпечення такому будинку не потрібне, оскільки тут з прогнозовано використання енергії вітру та сонця. Вітчизняні будівельні підприємства поки що не використовують подібні інновації. Багато житлових споруд споруджуються за застарілими технологіями, використовуються цегла, бетон, блоки, дерево тощо. Проте вітчизняні забудовники і використовують інновації у вигляді системи «розумний будинок».

інноваційний будівельний матеріал – невідомий раніше будівельний матеріал, який характеризується властивостями, що нехарактерні традиційним будівельним матеріалам. На сьогодні, на ринку будівельних матеріалів досить багато будівельної продукції. Але запорука успіху є використання інновацій, які допоможуть запроектувати, а потім і виготовити такий будівельний матеріал, який буде конкурентоспроможним та ресурсощадним. На думку голландських вчених таким матеріалом є сіль. Вони навчилися виготовляти будівельні матеріали, а саме блоки з морської солі. За їх розрахунками вони ні чим не поступаються звичайним, але і навіть мають деякі переваги. Ці переваги заключаються в міцності та щільності. Блоки з морської солі підходять для створення гнучких аркових конструкцій. Досить поширеним у деяких країнах є використання такого

будівельного матеріалу як алмазні нанонитки. Вони за структурою є незламним матеріалом і досить легкими. Основним завданням використання інноваційних будівельних матеріалів є мінімізація впливу на навколишнє середовище. Це стосується у використанні вичерпних ресурсів, які стосуються виробництва будівельних матеріалів. Велике значення набуває використання штучного інтелекту і технологій віртуальної реальності, які останнім часом все більше використовуються передовими будівельними компаніями.

- інноваційна інженерна конструкція – інженерна конструкція, яка створюється вперше, і є інноваційною не лише за розміром чи формою але і за технологією її створення. Схема проектування інноваційних інженерних конструкцій має бути узгоджена та затверджена в повному обсязі, тобто діагностика має проводитись від планування рішення відповідного архітектора, який заклав та розрахував відповідні розміри конструкцій будівлі. Звідси робимо висновок, що будівництво жодної конструкції не проводиться як заманеться, а повинна здійснюватися точно відповідно до розрахованих проєктантом розмірах і відповідно до зазначеного призначення. Проектування інноваційних будівельних конструкцій базується відповідно до затверджених будівельних норм і правил, які мають відповідати таким вимогам, як довговічність, екологічність та надійність, що стають провідними факторами купівлі відповідних конструкцій. Затвержені норми, що визначають якість проектування інноваційних будівельних конструкцій стають свого роду межею їх граничних показників, які застерігають від можливих прорахунків під час монтажу будівельних конструкцій. В даних нормах вказуються такі параметри, як якість матеріалів, можливі деформації та тріщини, які можуть статися під час тривалого терміну експлуатації даних конструкцій. На даний час, щоб продовжити терміни служби будівельних конструкцій архітектори почали залучати інноваційні рішення, які допоможуть зробити їх надійнішими, економічними, екологічно чистішими та здатність монтуватися на будь яких поверхнях. Особливу увагу, яка підтверджує актуальність запровадження

інноваційності в інженерні конструкції використали японські вчені. Вони при будівництві житлових будинків використали таку конструкцію як повітряна подушка, яка реагує на сейсмічні поштовхи, які відбуваються в земній корі. Під час землетрусу подушка автоматично надувається, що робить конструкцію будинку більш стійкою до розрушення.

- інноваційна технологія – новий, невідомий раніше спосіб виконання певного будівельного завдання. Підтвердження актуальності інноваційної технології під час проведення будівельних робіт, підтвердили китайські конструктори, які здійснили досить креативний проект, як «горизонтальний хмарочос».

Інноваційність такої технології полягає в тому, що основна споруда повисне у повітрі і тільки опираючись на дахи сусідніх будинків. Всі ці споруди будуть поєднані тільки надземним сполученням. Досить оригінальну технологію будівництва започаткували також китайські технологи, які у процесі будівництва використовують 3D принтер. За допомогою якого друкуються будівельні матеріали, а ресурсом тут виступає побутове сміття. Рациональність такого будівництва досить висока, оскільки використовується дешевий матеріал – сміття.

Отже, сучасні тенденції, які склалися в будівельній галузі вимагають від вітчизняних будівельних підприємств інтенсивного залучення інноваційних технологій. Ефективними та конкурентоспроможними будуть підприємства, які обрали інноваційний розвиток та використовують інноваційні управлінські рішення. Оскільки вдале використання інноваційних рішень дозволить мінімізувати час і витрати на процес будівництва.

Відзначимо, що у відповідності до Інструкції щодо заповнення форми державного статистичного спостереження N 1-інновація "Обстеження інноваційної

діяльності промислового підприємства"² розрізняють чотири типи інновацій, а саме:

- «...продуктовою інновацією є впровадження товару або послуги, що є новими або значно поліпшеними за його властивостями або способами використання...»².
- «...процесова інновація є впровадженням нового або значно поліпшеного способу виробництва або доставки продукту. Сюди входять значні зміни в технології, виробничому устаткуванні і/або програмному забезпеченні...»².
- «...маркетингова інновація є впровадженням нового методу продажу, уключаючи значні зміни в дизайні або упакуванні продукту, його складуванні, просуванні на ринок або в призначенні продажної ціни, що націлені на краще задоволення потреб споживача, відкриття нових ринків або завоювання нових позицій для продукції підприємства на ринку з метою збільшення обсягу продажу...»².
- «...організаційна інновація є впровадженням нового організаційного методу в діяльності підприємства, в організації робочих місць або зовнішніх зв'язків. Організаційні інновації можуть бути спрямовані на підвищення ефективності діяльності підприємства за допомогою скорочення адміністративних витрат або оперативних витрат, підвищення задоволеності службовців станом своїх робочих місць, розширення доступу до нетоварних активів або зменшення витрат на постачання...»².

У зазначені вище інструкції конкретизовано також зміни, які не визнаються інноваціями²:

- ✓ «...припинення використання якогось процесу, методу маркетингу або організації чи продажу якогось продукту, навіть якщо це поліпшує функціонування підприємства...»²;

²Інструкція щодо заповнення форми державного статистичного спостереження N 1-Інновація "Обстеження інноваційної діяльності промислового підприємства"
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1037-07#Text>

✓ «... просте переміщення або розширення капіталу - придбання устаткування, ідентичного тому, що вже використовується, або невеликі доповнення і модернізація вже існуючого устаткування або програмного забезпечення - не є процесовими інноваціями...»²;

✓ «... зміни, які витікають виключно через варіації цін на фактори виробництва...»²;

✓ «... пристосування до запитів користувачів - виробництво товарів на замовлення (виконання одиничних або комплексних замовлень своїх клієнтів), які не мають істотних відмінностей від тих, що вироблялися підприємством раніше...»²;

✓ «... регулярні сезонні та інші зміни, які повторюються ... Однак, якщо сезонні зміни є приводом для фундаментальної зміни вигляду товару, здійсненої в розвиток нового маркетингового підходу, вперше використовуваного підприємством, це можна вважати маркетинговою інновацією...»².

Застосувавши коефіцієнти вагомості в межах кожної з компонент можливим є отримати два абсолютних значення інтегральних показників

Для цього застосуємо такі показники, як:

- частка реалізованих інноваційних рішень у загальному обсязі управлінський рішень будівельного підприємства (A_a);
- частка креативно-активних працівників у загальній чисельності працівників будівельного підприємства (B_b);
- частка креативних проектів за участю будівельного підприємства, або його працівників у загальній кількості проектів за участю будівельного підприємства, або його працівників (C_c);
- частка інноваційних матеріалів у загальному обсязі матеріалів, які застосовує будівельне підприємство (D_d);
- частка створених інноваційних інженерних конструкцій у загальній кількості інженерних конструкцій, створених будівельним підприємством (E_e);

- частка інноваційних технологій у загальній кількості технологій, які застосовує будівельне підприємство (G_g)

Дані, отримані від керівників будівельних підприємств визначено рівень

інноваційного розвитку низки будівельних компаній за період 2013-2019 рр. (табл.

2.6).

Таблиця 2.6

Рівень інноваційного розвитку будівельних компаній

за період 2013-2019 рр., частки одиниці

№ з/п	Будівельні компанії	Роки					
		2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019
1	БК «Інтеграл Буд»	0,35	0,38	0,42	0,42	0,44	0,45
2	ПрАТ ХК «Київміськбуд»	0,22	0,21	0,24	0,27	0,27	0,31
3	ТОВ «К.А.Н.»	0,27	0,27	0,27	0,31	0,32	0,35
4	Група компаній «DIM»	0,31	0,37	0,37	0,39	0,38	0,41
5	ТОВ «Сті консалт Девелопмент»	0,29	0,31	0,32	0,35	0,37	0,35

До таких будівельних компаній належать БК «Інтеграл Буд», ПрАТ ХК «Київміськбуд», ТОВ «К.А.Н.», Edelburg Development, ТОВ «А.В.С», Грест Жилбуд-1, БК «NOVBUD», БК «Komfort Life», БК «МЖК Експрес-24», БК «KAN Development», БК «Лев Девелопмент».

Аналізування позицій експертів у сфері будівельного бізнесу, зокрема представників, тих, що є членами Конфедерації забудовників в Україні дозволило дійти таких висновків:

- інноваційні ініціативи, які виникають на будівельному ринку України, з одного боку, впливані світовими тенденціями, що полягають у прояві нових матеріалів, що часто характеризуються енергоощадністю, водостійкістю,

легкістю тощо, а з іншого боку, необхідністю пошуку конкурентних переваг, які передбачають компроміс між ціною та якістю;

- найбільш креативно-активними та інноваційно-результативними є ті будівельні компанії, які борються за ринок і намагаються створити конкурентоспроможну пропозицію у тому ціновому діапазоні, який є прийнятним для середньостатистичного споживача.

2.3. Фактори впливу на ефективність управління інноваційною діяльністю в сфері виробництва будівельних матеріалів

Існує досить багато різноманітних класифікацій організаційних структур підприємства. Проте існування великої кількості типів організаційних структур можна звести до таких типів: лінійна, функціональна та змішані. Лінійна структура досить проста у застосуванні, тобто усі функції (виробничі та керівні) знаходяться в одних руках, а саме керівника. Така структура притаманна в основному невеликим підприємствам, які виконують одноманітну та просту роботу. Головною перевагою такого стилю управління є єдність розпоряджень.

Використання даної структури має свої переваги, а саме: чітко визначена відповідальність та обов'язки, простота розуміння управлінських рішень, чітка дисципліна. Функціональна структура використовується, коли дуже велика потреба у ефективному управлінні, кількість персоналу підприємства велика, виконання управлінських рішень досить висока, дисципліна на належному рівні.

Найбільш поширеною організаційною структурою управління є змішана. Дана структура характеризується єдністю отриманих розпоряджень з кваліфікованим управлінням персоналом підприємства. Змішана організаційна структура управління притаманна великим будівельним компаніям.

I. Розмір будівельного підприємства. За розміром будівельні підприємства класифікують на великі, середні та малі. Для того щоб будівельна галузь була конкурентоспроможною має бути оптимальне поєднання цих підприємств. За вітчизняним законодавством, до малих підприємств відносять

підприємства чисельність працюючих має коливатися в межах від 15 до 200 осіб. Малі будівельні підприємства в основному засновуються на приватній формі власності. На нашу думку, саме малі підприємства є рушійною силою, яка здатна ефективно запуснути будівельну галузь. Вони роблять її досить гнучкою до ринкових змін, легко пристосовуються до запроваджених інновацій, а також впливають на запобігання монополізації ринку. Середні підприємства характеризуються випуском невеликої, але стабільної номенклатури продукції. Великі будівельні підприємства здатні випускати велику кількість продукції, виконувати масштабні будівельні роботи, проте досить болісно переносять інноваційні рішення, оскільки на це потрібні величезні фінансові ресурси. Перевагою великих будівельних підприємств є мобілізація потрібних ресурсів.

Ц. Рівень кваліфікації керівників (менеджерів) будівельного підприємства.

Основним завданням керівного корпусу будівельних підприємств є досягнення поставленої мети, кваліфікацію менеджменту підприємства визначає визначити її правильно, оскільки правильність поставленої цілі заорука конкурентоспроможності. Досить проблематичною особливістю менеджменту підприємства є індивідуальність керівника. Особливо дана проблема гостро стоїть серед підприємств будівельної сфери. Оскільки керівникові підприємства потрібно якісно реалізувати свої якісні функції управління, які здатні ефективно вплинути на виконання організаційних завдань. Важливістю діяльності керівника будівельного підприємства є досить висока тому, що має бути організаційно взаємопов'язана проблемами функціонування підприємства. Вдале виконання інноваційних управлінських рішень потребує залучення інтуїтивних, евристичних та креативних ідей. Висококваліфікований топ-менеджер (керівник), що володіє вище наведеними навиками здатен ефективно управляти будівельним підприємством. Також важливою функцією керівника є здатність взаємопов'язати усі підрозділи підприємства. Професійна діяльність керівника залежить від своєї ділової якості, іміджу та вміння виконувати управлінські завдання.

III. Наявність на підприємстві автоматизованої інформаційно-комунікаційної системи управління. Застосування інформаційних технологій у системі управління будівельним підприємством стає досить важливим фактором при досягненні поставлених цілей. Запровадження інформаційно-комунікаційних систем управління вимагає залучення значних фінансових ресурсів, проте використання передових технологій у даній сфері зможе будівельне підприємство поставити на новий якісний рівень розвитку. На сьогодні, інформація посідає досить важливе місце, тому керівники будівельних підприємств повинні використовувати передові технології, щоб отримати якісну та достовірну інформацію щодо конкурентів, насиченості ринку та потенційних споживачів. Вдале використання передових технологій у сфері інформаційно-комунікаційної системи управління вітчизняними будівельними підприємствами є вагомим кроком у створенні конкурентоспроможного підприємства. Проте на ринку попит інформацією у сфері будівництва є невеликий. Це зумовлено високою насиченістю галузі підприємствами, високі витрати на інформаційно-комунікаційні системи управління тощо.

IV. Кількість видів діяльностей, які провадить будівельне підприємство.

Ринкова економіка - це цілісна і дуже складна система, яка являється свого роду регулятором попиту та пропозиції, водночас задовольняє можливості виробників та споживачів. На сьогодні, проаналізувавши ринок будівельних матеріалів та послуг, ми дійшли висновку, що основними видами діяльності будівельних підприємств є виробнича та збутова. Виробнича діяльність будівельного підприємства характеризується здатністю його ефективно виробляти продукцію з максимальним рівнем ресурсоощадності із використанням інноваційного потенціалу. До виробничого діяльності будівельного підприємства належить виробництво готової будівельної продукції, а також сюди можна віднести проведення робіт та надання послуг, що мають виробний зміст. Збутова діяльність будівельного підприємства також є важливою, оскільки підприємство самостійно шукає шляхи реалізації своєї продукції та послуг. Особливо дана

діяльність актуальна, коли забудовник побудувавши будинок шукає потенційних покупців, щоб реалізувати свій проект.

V. Наявність в організаційній структурі управління підрозділу з розроблення і впровадження інновацій. Важливим аспектом успішної діяльності будівельного підприємства в ринкових умовах є запровадження та використання інноваційних процесів під час виробництва продукції чи надання послуг. Необхідність запровадження в організаційну структуру управління підрозділу з розроблення і впровадження інновацій має на меті забезпечити налагодження ефективну роботу усього колективу підприємства, що посприє отриманню максимальних результатів діяльності. Система управління інноваціями на підприємстві має досить складний механізм, що отримує на кожному рівні багато інформації, яку потрібно оперативно переробляти і передавати її далі для отримання відповідного управлінського рішення. Запровадження підрозділу, який займається розробленням і впровадженням інновацій дозволить сформулювати досконаліший алгоритм співпраці між підрозділами підприємства, що дозволить уникнути непорозумінь під час виконання поставлених завдань.

VI. Креативність суб'єктів управління будівельного підприємства. Щоб досягнути високих конкурентоспроможних позицій на ринку будівельних товарів підприємства повинні активно залучати інновації. Головною рушійною силою, яка здатна створювати та просувати інновації є креативно налаштовані працівники. Навіть великі корпорації для творення інновацій активно в робочий процес залучають якомога сприятливі умови праці для працівників, оскільки інновації створюються тільки у внутрішньому середовищі підприємства. Це мотивує працівників, які мають задатки креативності, активно працювати у такому напрямку, але свої ідеї та задуми втілювати на користь будівельного підприємства. Проте не завжди створені креативні ідеї можуть бути корисними підприємству, тому ще однією ознакою креативності є генерація інновацій. Для забезпечення та впровадження креативності працівників, слід ним якісно управляти. Це стає свого роду стимулом для створення та запровадження інновацій більш якісного гатунку, що сприяє отриманню більш конкретних

результатів. Креативні керівники підприємства ламають стереотипи, щодо методів та форм керування працівниками. Багато дослідників вважають, що вдала мотивація креативного працівника дорівнює задоволеності роботою, а тому креативне керівництво надає вагомі переваги підприємству на ринку.

VII. Емоційно-психологічний клімат у трудовому колективі будівельного підприємства. Емоційно-психологічний клімат у трудовому колективі створює відносно стійку атмосферу та психологічний стан колективу працівників, що ґрунтується на особистісному ставленні один до одного, а також до спільної справи. Ступінь задоволення персоналу будівельного підприємства і визначає емоційно-психологічний клімат. Проте даний показник є досить суб'єктивним, оскільки не всі працівники будуть задоволені ситуацією на підприємстві. На емоційно-психологічний клімат впливають ряд факторів, а саме: вид діяльності, яким займається підприємство, імідж підприємства, мотиваційна політика, перспективи тощо. Також велике значення має поєднання темпераментів працівників до посад та кваліфікацій, які вони мають. Несприятливий емоційно-психологічний клімат у трудовому колективі негативно впливає на діяльність підприємства, оскільки настають напружені стосунки між працівниками, настають часті конфлікти та настає дисбаланс у виробничому процесі. Ідеальний емоційно-психологічний клімат у трудовому колективі характеризується цілісністю та згуртованістю працівників, які готові виконувати поставлені завдання. Особливостями такого клімату є задоволеність умовами праці, мотиваційною політикою, управлінськими якостями керівника та оплатою праці. За умови повної задоволеності колективу відбувається максимальна віддача працівників у виробничому процесі, що спостерігається у таких показниках, як продуктивність праці та творчий потенціал працівників.

VIII. Приналежність будівельного підприємства до статутних або договірних об'єднань. Будь яке об'єднання будівельних підприємств має на меті посилення конкурентних переваг на ринку та захоронення якомога більшої аудиторії споживачів. На нашу думку, об'єднання підприємств відбувається за допомогою двох особливостей. За першою особливістю підприємства об'єднуються на

основі часток статутних капіталів декількох підприємств, що буде базою для створення нової юридичної організації з більшим статутним фондом. За другою ознакою об'єднання здійснюється, щоб вплинути на ту чи іншу сферу діяльності або на галузь в цілому. На нашу думку, вище наведені об'єднання відбуваються для укрупнення та координації фінансової, ресурсної та інвестиційної діяльності.

На сьогодні, головним мотивом для об'єднання підприємств будівельної сфери є обмеженість ресурсів, концентрація інвестиційних коштів та легкість до диференціації виробництва. Іноді будівельному підприємству вигідно увійти до об'єднання з певним центром, ніж долучатися на договірній основі для виконання певних видів робіт до сторонньої організації.

IX. Рівень трудової дисципліни і субординації у будівельному підприємстві. Під трудовою субординацією розуміють певний набір правил та функцій за допомогою яких здійснюються та формуються ділові відносини у трудовому колективі. Субординація характеризується виконання працівниками нижчого рівня наказів, розпоряджень керівної ланки підприємства. Кожному будівельному підприємству притаманна певна ієрархія трудових відносин. Субординація і трудова дисципліна запорука вдалого ведення бізнесу. Поведінка трудового колективу з адміністрацією підприємства повинне регулюватися певними юридичними документами, це можуть бути статут підприємства та посадові інструкції, які регулюють трудові обов'язки займаних посад. Успішне будівельне підприємство – це багатогранний механізм, який складається з багатьох складових, які виконують тільки свої функції. Ідеальні стосунки, що склалися на підприємстві, це ті стосунки, які базуються на відкритому діалозі колег по роботі, починаючи від керівника закінчуючи простим робочим. Справедливо розподілена робота зменшує конфліктність на робочому місці.

X. Наявність розвинутої системи правил і процедур у будівельному підприємстві. Налагодження виробництва будівельних матеріалів та здійснення будівельних робіт вимагає супроводжуватися правильним вибором матеріалів, врахуванням потреб споживачів, кон'юнктури ринку. Підприємства будівельної галузі керуються відповідними будівельними нормами, які регулюють

виробничу діяльність та норми будівництва. Використання будівельних норм та певних положень проведення будівельних робіт повинні дотримуватися усі підприємства будівельної галузі. Проведення будівельних робіт та відкриття виробничих майданчиків супроводжуються правильним вибором земельних ділянок, придбання відповідних технологій та правильним розрахунком пропорцій, щодо виготовлення конкретних будівельних матеріалів.

XII. Наявність у будівельного підприємства системи управління якістю.

Відповідні розроблені норми, які регулюють випуск продукції чи будівництво певного виду робіт забезпечують отримання якісної продукції. Щоб організувати сучасну систему управління та дотримання якості у сфері будівництва потрібно повністю застосовувати міжнародну систему якості ISO та нормативно-правові законодавчі акти України, які торкаються будівельних проектів. Ще одним обов'язковим елементом дотримання якості є внутрішній контроль. Який передбачає обов'язків контроль відповідної документації, що торкається умов виготовлення будівельних матеріалів, конструкція, матеріально-технічного обладнання, ресурсного забезпечення, операційний контроль за ходом проведення будівництва, акти приймання і здавання об'єктів, навчання персоналу тощо. Отже, дотримання світових стандартів якості зможе допомогти підприємству освоїтись на ринку та стати конкурентоспроможним.

Висновки до другого розділу

Застосовуючи дані офіційної статистики проаналізовано зміни на ринку будівельних послуг в Україні упродовж 2013-2019 рр., зокрема взято до уваги відомості щодо кількості і структури суб'єктів ринку будівельних послуг, чисельності зайнятих у сфері будівництва, обсягу виробленої будівельної продукції, характер будівництва, обсяг доданої вартості суб'єктами, які провадили господарську діяльність у сфері надання будівельних послуг, а також обсяг капітальних інвестицій у будівництві.

Доведено, що за результатами оцінювання фактичного інноваційного розвитку будівельного підприємства відбувається порівняння фактичних

значень показників із запланованими значеннями, і на підставі такого аналізування, можливим є обґрунтоване прийняття управлінських рішень

щодо необхідності регулювання інноваційного розвитку будівельного підприємства. Аргументовано, що: повноцінне оцінювання інноваційного

розвитку будівельного підприємства не може здійснюватись виключно на даних фінансової звітності; інноваційна діяльність будівельних підприємств

виходить за межі показників, які відображаються й у статистичній звітності підприємств; джерелами інформації для оцінювання інноваційного розвитку

будівельних підприємств має бути фінансова, статистична та управлінська звітність, а також, за потреби, експертні оцінки суб'єктів, які беруть участь у

креативних пошуках, реалізації креативних проектів, впровадженні інноваційних процесів тощо.

На основі вищезазначеного пропонуємо оцінювати інноваційну діяльність будівельного підприємства на основі урахування двох

рівнозначних компонент: креативної активності у будівельному підприємстві, впровадження інновацій будівельним підприємством.

Інноваційний розвиток будівельного підприємства, проте для аналітичних цілей отримані значення цих показників будуть малоінформативними,

особливо тоді, коли треба порівняти дві або більше компаній між собою для прийняття інвестиційного рішення.

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В СФЕРІ ВИРОБНИЦТВА БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ

3.1. Пропозиції із удосконалення прогнозування економічної ефективності управління інноваційною діяльністю в сфері виробництва будівельних матеріалів

Управління інноваційно діяльністю в сфері виробництва будівельних матеріалів, зокрема стратегічне управління вимагає прогнозу його економічної ефективності. Системно-функціональний підхід зобов'язує до того, щоб прогнозування базувалось на показниках, які б, з одного боку, були агрегованими, а, з іншого боку, відображали функціональні вектори управління розвитком будівельних підприємств.

Прогнозування із використанням економетричних моделей передбачає послідовну реалізацію низки етапів:

1. Збір емпіричних даних та їх перетворення у таку форму, яка буде зручною для побудови адекватного рівняння. Збір та обробка емпіричних даних є досить важливими для будівельного підприємства, оскільки на базі них складаються стратегічні плани розвитку та можливість впровадження інноваційних процесів. На базі гіпотез через отримання емпіричних даних складається прогнозування конкретних дій. Достовірність даних підприємство перевіряє на основі експериментів, тобто на реальних виробничих процесах.

2. Ідентифікування факторних та результативних параметрів рівняння. Нестабільне економічне становище в країні, зростання кризових явищ та зростання конкуренції у будівельній галузі змушують підприємства постійно шукати шляхи удосконалення управлінських рішень. Це створює потребу у проведенні досліджень факторів, які безпосередньо впливають на економічний розвиток підприємства та системи оцінки розвитку самої галузі.

На сьогодні наукові дослідження відбуваються з використанням різноманітних методів оцінки факторів, які впливають на економічний рівень розвитку. На нашу думку, провідну роль у таких дослідженнях відіграє застосування кореляційно-регресивного аналізу, що показує достовірний вплив досліджуваних факторів, але і динаміку їх впливу у просторовому аспекті. Основною умовою проведення дослідження із використанням результативних параметрів рівняння є об'єктивне оцінювання впливу досліджуваних факторів на фінансово-господарську діяльність будівельного підприємства. Щоб ефективно використати отримані результати дослідження необхідно провести детальний аналіз показників, які характеризують виробничу потужність. Проведення розрахунків із використанням результативних економічних параметрів здійснюється на основі використання різнопланових факторів. Проте деякі фактори мають об'єктивний характер, а інші мають суб'єктивний напрям. Проведений кореляційно-регресійний аналіз дозволить менеджменту будівельного підприємства спрогнозувати динаміку зміни економічної діяльності у відповідності до зміни певних факторів.

3. Вибір форми залежності між факторними та результативними параметрами. Для дослідження факторів та результативних параметрів, які характеризують фінансово-господарську діяльність будівельного підприємства, прийнято використовувати статистичні групування, кореляційний аналіз, дисперсійний аналіз, балансовий аналіз, індексний аналіз, географічний аналіз тощо. Статистичний взаємозв'язок між факторами та результативними параметрами є різний, оскільки деякі досліджувані ознаки існують в ролі факторів, що впливають на інші, при цьому змінюючи їх, а інші виступають самою дією, яка впливає на фактори. Звідси випливає, що перші є факторними, а другі мають характер результативних. Існування великої кількості факторів, які безпосередньо впливають на економічну діяльність, призводить до використання множинного кореляційного аналізу.

Даний аналіз використовується для оцінки зв'язків між статистичними показниками, що показують стан фінансово-господарської діяльності підприємства. Під час проведення аналізу дослідники повинні встановити причинно-наслідкову форму взаємозв'язку між результативними та факторними показниками, тобто провести оціночний механізм взаємозв'язку факторних показників. Отримані результати за допомогою аналізу факторних та результативних показників, здійснюються відповідні управлінські рішення, щодо прогнозування і планування фінансово-господарської діяльності підприємства.

4. Побудова економетричної моделі та оцінювання її характеристик. Сучасний прогресивний стан економіки вимагає будівельні підприємства для пошуку нових методів прогнозування фінансово-господарської діяльності. У свою чергу підприємства вводять прогресивні методики та методології розроблення прогнозів. Чим досконаліша методологія проведення аналізу та прогнозування тим інноваційніші управлінські рішення щодо планування економічної та виробничої діяльності. У побудові моделі прогнозування відображається комплекс об'єктів, а саме: соціально-економічні, наукові, технічні, правові та політичні. Проте із розвитком науки набули важливого значення економетричні моделі. Дані моделі спочатку використовувалися для прогнозування одного якогось процесу, оскільки розвиток підприємства не стоїть на місці, для більш масштабного та точного дослідження почали використовувати для комплексного аналізу всієї діяльності підприємства. В

економетричних моделях використовуються такі змінні, як: ендогенні, екзогенні, передвизначені та пояснюючі.

5. Перевірки моделі. Для достовірності отриманих даних, отриманих за допомогою економетричних моделей, потрібно здійснити перевірку отриманих результатів. Основний термін, який характеризує перевірочне припущення, в наукових колах, називається нульовою гіпотезою. Наступною гіпотезою, що характеризує перевірку результатів є альтернативна гіпотеза.

Коли здійснюється перевірка отриманих даних за допомогою моделі, можна отримати неточності, їх є два види. Перший вид говорить, нульову гіпотезу можна відкинути, якщо вона дійсно правильна. Друга – її можна прийняти, коли вона насправді неправильна.

6. Аналіз показників, що використані при побудові моделі. Отримані результати при застосуванні економетричної моделі доцільно оцінювати за допомогою таких показників, як: коефіцієнту множинної кореляції (даний показник характеризує зв'язки, які виникли в результаті поєднання результативних та факторних показників); коефіцієнт детермінації (даний показник характеризує реальність отриманих результатів для побудови економетричної моделі); F-критерій Фірча (даний показник характеризує дисперсію залежних змінних, які використані для побудови економетричної моделі). Серед даних, які варто використати при побудові економетричної

моделі серед будівельних підприємств є: чистий прибуток отриманий за різними видами діяльності, власний капітал, довгострокові зобов'язання, поточні зобов'язання, доходи майбутніх періодів тощо.

7. Побудова прогнозу. Використавши вище наведені показники, за менеджмент будівельного підприємства може скласти відповідні прогнози. У результаті розгляду різноманітних отриманих рівнянь у системі залишаються ті, які мають найбільшу якісну характеристику не суперечать поставленим цілям будівельного підприємства. Вибравши найбільш привабливий і ефективних прогноз керівництво підприємства планує стратегічні та тактичні стратегії своєї фінансово-господарської діяльності.

Використовуючи дані будівельних підприємств пропонуємо використовувати такі показники: рентабельність продажу, кількість працюючих, кількість інноваційних рішень, вартість інноваційної сировини та матеріалів, вартість основних виробничих фондів для моделі прогнозування економічної ефективності застосування системно-функціонального підходу в управлінні їхнім інноваційним розвитком.

3.2. Механізм моніторингу економічної ефективності застосування системно-функціонального підходу в управлінні інноваційним розвитком будівельних підприємств

Інноваційний розвиток у будівельній галузі має комплексний характер і складається з таких видів робіт, а саме: ліцензування та патентування робіт або послуг; підбір висококваліфікованого персоналу; інженерно-технічна робота; проведення науково-дослідницької роботи тощо. Даний перелік робіт потрібен для проведення всіх процесів діяльності, які об'єднані в один спільний механізм, починаючи від винахідництва до реалізації інновації. Тому для ефективного впровадження інновацій доцільно будівельному підприємству постійно проводити аналіз вище наведених елементів виробничого процесу. Проведений моніторинг допоможе підприємству отримати необхідну інформацію для зміни системи інноваційного управління.

Даний моніторинг характеризується визначенням показників, які показують ефективність інноваційної діяльності, що піддається впливу різноманітних процесів, а саме: зміни ринкової кон'юнктури, комерціалізація інноваційних процесів, кадровий потенціал тощо. Це сприяє отриманню необхідної інформації, яка допоможе менеджерам будівельного підприємства, проаналізувати умови за допомогою яких можна проводити інновації.

Моніторинг економічної ефективності застосування системно-функціонального підходу в управлінні інноваційним розвитком будівельного підприємства відображає комплексний механізм безперервного спостереження за фактичними та результуючими показниками, які впливають на фінансово-господарську діяльність підприємства. Даний механізм дослідження, свого роду, новий науково обґрунтований процес управління, що стає інструментарієм побудови інноваційної політики підприємства будівельної сфери. Наявність багатьох управлінських рішень та їх практичне застосування складно формалізувати. Серед яких є проблема моніторингу економічної ефективності застосування системно-функціонального підходу в управлінні інноваційним розвитком будівельного

підприємства, реалізація якої характеризується запровадженням нестандартних підходів та залучення висококваліфікованих спеціалістів у будівельній галузі, а також використання достовірної інформації.

Для достовірності проведення моніторингу економічної ефективності в управлінні інноваційним розвитком потрібно правильно вибрати систему досліджуваних показників, оскільки від правильності обраних показників залежатиме обраний комплекс управлінських заходів. Багато дослідників вважають, що кількість показників, які потрібно використовувати під час моніторингу немає буди надмірною, оскільки можуть деякі недоліки та неточності прикритися загальним успіхом кінцевого результату, це у свою чергу може призвести до упущання дуже важливих моментів у кінцевому прийнятті правильного та виваженого рішення. На нашу думку, кількість показників, що характеризують інноваційну діяльність, має бути збалансованою, тобто торкатися таких напрямків діяльності будівельного підприємства, як: фінанси, персонал, споживачі та конкуренти. Важливим моментом при проведенні моніторингу, слід визначити базовий рівень сукупності показників будівельного підприємства, яке працює за нормальних ринкових умов.

Отримані показники стану інноваційної розвитку будівельного підприємства можна поділити на три види: базові, критичні та фактичні. Отримавши фактичні значення досліджуваних показників та дані їх можливих відхилень від критичних показників визначається загальний стан інноваційного розвитку будівельного підприємства. Отриманий результат, який ми одержали під час проведення моніторингу можемо охарактеризувати за такими видами, як: високий, нормальний, передкризовий, кризовий та критичний.

Сьогодні, великі будівельні підприємства майже не використовують послуги науково-дослідних установ тому, що в їх організаційній структурі управління вже закладені конструкторсько-дослідні підрозділи та лабораторії, що проводять тестування новинок для подальшого використання

у виробництві. Проте дуже велику роль в інноваційній революції відграють навчальні та науково-дослідні установи, що розробляють фундаментальні розробки у сфері будівництва та вироблення будівельних матеріалів.

На нашу думку, важливим для будівельного підприємства є проведення моніторингу за джерелами фінансування витрат, які використовуються на проведення інноваційних процесів. Важливу роль для реалізації інноваційних процесів на будівельному підприємстві відіграє держава. Оскільки на реалізацію масштабних інноваційних проектів потрібні величезні кошти, тому держава може надавати фінансову підтримку у вигляді кредитів, часткового надання коштів на інноваційні проекти, повне погашення відсотків по кредитах, лобювання даних проектів для залучення коштів, які не вистачають та надання комерційним банкам гарантій на реалізацію інноваційного проекту. Дана підтримка держави сприяє запровадженню інновацій на підприємствах.

При здійсненні моніторингу економічної ефективності застосування системно-функціонального підходу в управлінні інноваційним розвитком будівельного підприємства також потрібно враховувати усі ризики пов'язані із впливом досліджуваних показників на економічну діяльність підприємства.

Науковою основою для проведення моніторингу економічної ефективності запровадження інновацій є сукупність методів, підходів та прийомів. На нашу думку, проведення моніторингу економічної ефективності запроваджених інновацій на будівельному підприємстві досить затратна процедура, оскільки при використанні різних підходів застосовуються також різні критерії та показники. Можна з впевненістю сказати, що дослідити ефективність залучення інноваційних процесів з використанням якогось одного підходу чи показника недостатньо, тому менеджерам потрібно моніторинг використовувати для дослідження декількох показників, щоб отримати ґрунтовні прогнози.

Реалізація стратегії і тактики інноваційного розвитку будівельного підприємства, що формуються і реалізуються на основі науково-

обґрунтованих прогнозів вимагає перманентного моніторингу показників, які характеризують інноваційний розвиток. Проведені дослідження дозволяють стверджувати, що виконання моніторингу вимагає урахування причинно-наслідкових зв'язків між факторними і результативними показниками, які характеризують інноваційний розвиток. Ідентифікування та аналізування цих зв'язків найбільш доречно на основі застосування на основі морфологічного аналізу. За дослідженнями С. Князя, Р. Вільгуцької та Я. Богів: «... параметри системи управління ... підприємством утворюють певні топологічні і метричні простори, в межах яких можна локалізувати фактори, які впливають на кількісні і якісні характеристики систем управління. Морфологічна декомпозиція ідентифікованих факторів забезпечує відслідковування причинно-наслідкових зв'язків між ознаками параметрів систем управління. Ситнезування результатів морфологічного аналізу шляхом застосування методу «чорної скрині» як інструментарію інформаційно-потокowego підходу в сучасному менеджменті є інструментарієм для виокремлення резервів підвищення ефективності управління підприємством...». Морфологічний аналіз починається з певного рівня знань про об'єкт, що досліджується. Застосування морфологічного методу ставить перед експертами задачу відмовитися від звичних стереотипів мислення і максимально використати свою ерудицію і знання для генерування нових оригінальних ідей, якщо навіть вони на перший погляд і парадоксальні. При побудові морфологічного ящика мета не повинна зводитися тільки до знаходження окремих рішень. В результаті поглибленого морфологічного аналізу можна прийти до нових ідей щодо можливих рішень, а звідси недалеко до принципово нових напрямків вдосконалення управління конкретними об'єктами або технічних рішень.

Системно-функціональний підхід в управлінні інноваційною діяльністю будівельних підприємств зобов'язує дотримуватись під час моніторингу декомпозиції. Тому, нами виділено три морфологічні рівні (рівень підприємства, рівень підрозділу, рівень окремих працівників) і три

вектори моніторингу (інтегральний, локальний та факторний). Це дозволяє будувати каузальні морфологічні граfi і максимально точно ідентифікувати резерви покращання результативних показників.

На рівні будівельного підприємства у якості інтегрального показника інноваційного розвитку можна розглядати, для прикладу, частку інноваційних технологій у загальній кількості технологій, які використовує підприємство або приріст цієї частки. Цей інтегральний вектор, з одного боку, є відображенням інновацій, над створенням яких працювали конкретні підрозділи підприємства (робочі, групи, відділи тощо) і працівники, а, з іншого боку, відображенням конкретних інноваційних розробок, які, у сукупності, власне і є інновацією.

Для поглиблення аналізу можливостей покращання значення інтегрального показника необхідним є ідентифікування і ретельний аналіз факторів, які мали вплив на значення як інтегрального, так і локальних показників. У нашому випадку, такими факторами можуть бути такі, як: обсяг витрат коштів на роботу інженерів-технологів, які створювали інноваційну технологію. Обсяг витрат коштів на роботу інженерів-технологів, які створювали інноваційну діяльність має бути досить високою, оскільки від їх вміння та креативності буде залежати якість виконаних робіт. Якщо проаналізувати статистичні дані, щодо витрат будівельних підприємств на підготовку та перепідготовку персоналу, то можемо побачити, що з кожним роком вони знижуються, а основна кількість коштів іде на придбання технічного оснащення.

Успішність запровадження програми інноваційного розвитку підприємства передбачає свідоме усвідомлення персоналу практичної значущості запроваджених інновацій і їх активна участь у такому процесі.

Обсяг витрат коштів на проведення необхідних експертиз. Проведення необхідних експертиз вимагає залучення значних коштів і є важливою для будівельного підприємства, оскільки за допомогою їх визначається обсяг

коштів, які потрібні на реалізацію проекту. Експертиза складеного кошторису проведення будівництва проводиться для перевірки достовірності розрахунків. Невірно складені кошториси можуть мати негативний вплив на процес

будівництва, а саме: збільшення витрат на будівництво та збільшення термінів будівництва. У цьому випадку будівельне підприємство чекає розірвання

контракту з інвестором, негативний імідж у галузі будівництва, штрафні санкції тощо. Обсяг витрат часу на створення і впровадження інноваційної технології. Впровадження інноваційних технологій вимагає залучення значних

коштів та витрат часу. Неврахування витрат часу під час створення і

впровадження інноваційної технології причинить ризик, що запроваджуваний проект буде нерентабельний. Рівень автоматизації застосування технології.

Рівень автоматизації технологій виробництва будівельних підприємств досить

складний і витратний процес. Процес автоматизації на підприємстві визначає

рівень інноваційного розвитку. Автоматизація створює можливості для

удосконалення продуктивності праці, якості продукції, зменшення витрат на утримання персоналу. Рівень та способи автоматизації технологій залежить від

оснащення підприємства технічними засобами. Запровадження автоматизації

на будівельному підприємстві є надійним засобом, що впливає на адаптацію

підприємства до змін ринку та стає значною конкурентною перевагою над

конкурентами. Наявність на підприємстві достатньої кількості кваліфікованих кадрів, які здатні застосовувати розроблену інноваційну технологію.

Запровадження інновацій не завжди приносить прибуток для

підприємства, оскільки інноваційні процеси вимагають залучення

висококваліфікованих працівників, які здатні впоратися із застосуванням

інновацій. Щоб навчати персонал підприємство залучає додаткові кошти, а це

в свою чергу витрати, проте в майбутньому дані витрати окупляться. На

сьогодні, велика кількість будівельних підприємств страждає від нестачі

кваліфікованих кадрів, основною причиною відпливу працівників є низька

оплата праці. Співмірність витрат на застосування інноваційної технології та

економічного ефекту від неї тощо. Від достовірної проведеної експертизи запровадження інноваційних технологій залежить прибутковість підприємства, тобто від результатів проведення її (експертизи) залежить чи відбудеться окупність запровадження інновацій. Деколи надмірні витрати на запровадження інновацій в майбутньому приносить досить вагомі прибутки підприємству, оскільки досліджуване підприємство набуває вагомих переваг щодо конкурентів, тим самим витісняючи їх з ринку.

Системно-функціональний підхід в управлінні інноваційною діяльністю будівельних підприємств зобов'язує до того, щоб регулювання ефективності застосування цього підходу мало ознаки як системності, так і функціональності. Ознаками системності є наявність об'єкта, суб'єктів, методів регулювання, а також комунікаційних каналів, які зв'язують усі ці компоненти в одне ціле, у систему. В даному випадку:

- об'єктом регулювання є ефективність застосування системно-функціонального підходу в управлінні інноваційним розвитком будівельних підприємств;
- суб'єктом регулювання – керівники будівельного підприємства, які застосовують системно-функціональний підхід в управлінні інноваційним розвитком, а також працівники, які зазнають керування впливу;
- методи регулювання – способи впливу на об'єкт регулювання (розпорядження, директиви, рішення тощо);
- комунікаційні канали – вербальні і невербальні канали зв'язків між суб'єктами регулювання.

Щодо ознак функціональності, то регулювання є конкретною функцією менеджменту, в основі якої лежить конкретний об'єкт – ефективність застосування системно-функціонального підходу в управлінні інноваційним розвитком будівельних підприємств. Регулювання функціонально пов'язане із іншими функціями менеджменту, а найбільше із функцією контролювання,

оскільки лише після виявлення певних відхилень фактичних значень показників від очікуваних значень відбувається прийняття регулювальних рішень. Коли мова йде про регулювання ефективності, то регулювальні рішення можуть бути спрямовані на:

- стратегічне, тактичне та оперативне адаптування планів інноваційного розвитку будівельного підприємства до умов зовнішнього середовища. Мінливість зовнішнього середовища в якому функціонує будівельне підприємство є досить мінливим і непередбачуваним, тому вимагає постійного моніторингу та контролю з боку менеджменту підприємства, який повинен кожного разу переглядати інноваційний розвиток. Найефективнішим вирішенням даного питання є запровадження адаптивного планування інноваційного розвитку підприємства. Адаптивне планування інноваційного розвитку складається з наступних видів планування: стратегічного, тактичного та оперативного.

Стратегічне планування передбачає інноваційного розвитку підприємства складається з постановки до досягнення поставлених мети та цілі. На стратегічне планування впливає ряд факторів, а саме: тип і форма власності, рівень конкуренції, рівень ринкової інфраструктури тощо.

Особливістю стратегічного планування є його складання на довготривалу перспективу, що у свою чергу зменшує його реагування на ринкові зміни.

Оперативне планування інноваційного розвитку будівельного підприємства використовується для розроблення методів та способів, за допомогою яких досліджуване підприємство досягає поставлених цілей. Даний вид планування досить швидко реагує на ринкові зміни, що полегшує розроблення інновацій. Оперативне планування стає важливою ланкою для розроблення стратегічних планів, що закладається в періодичного перегляді стратегічних цілей.

Адаптивне планування інноваційного розвитку підприємства є системним та безперервним процесом, що має циклічний характер. Це починається із перевірки проекту, якщо даний проект не відповідає

поставленим цілям, тоді відправляється на доопрацювання. Якщо в процесі аналізу відбуваються зміни або нові чинники впливу, тоді відбувається коригування мети та цілей підприємства. Адаптивне планування найкраще реагує на ринкові зміни і найлегше підприємству відреагувати на ринкові зміни.

- своєчасність, повноту і якість виконання своїх обов'язків виконавцями стратегічних, тактичних та оперативних планів інноваційного розвитку будівельного підприємства. Важливим аспектом для успішної реалізації інноваційних рішень на підприємстві є своєчасність, повнота та

якість виконання своїх обов'язків виконавцями стратегічних, тактичних та оперативних планів. Одним із важливих питань запровадження вище наведених умов досягнення планів є кваліфікація персоналу. На якість

виконання робіт, на нашу думку впливає стимулювання та мотивація персоналу, який задіяний у даній роботі. Мислення менеджерів та керівників, їх цінності та принципи поведінки мають значний вплив на виконання стратегічних, тактичних та оперативних планів інноваційного розвитку будівельного підприємства. Ігнорування такого фактору може вплинути на розходження у фактичних даних.

- своєчасність, повноту і якість виконання своїх обов'язків виконавцями бізнес-партнерами будівельного підприємства, які залучені до реалізації проектів інноваційних програм (проектів). Визначальну роль на

досягнення поставленої мети відіграють і бізнес-партнери, які допомагатимуть у реалізації проектів інноваційних програм. Для

розроблення стратегічних планів великі будівельні підприємства залучають партнерів, що мають належне ресурсозабезпечення, кваліфікований персонал тощо. Потреба у створенні довготривалих взаємовідносин між підприємствами виникає через потребу збільшення рівня функціональних

можливостей. Якість ефективного управління відносинами, які виникають між бізнес-партнерами у ході виконання спільних бізнес-програм, впливає на прибуток отриманий від реалізації інноваційних програм. Отже, стійкий

розвиток фінансово-господарської діяльності підприємства на базі партнерських відносин у реалізації інноваційних програм, стають досить поширеним явищем.

раціоналізацію інженерно-технологічних та управлінських процесів для виявлення резервів зниження витрат коштів і часу. На сьогодні, ефективна фінансово-господарська діяльність будівельного підприємства залежить від раціоналізації інженерно-технологічних та управлінських процесів, що впливають на виявлення резервів зниження витрат коштів та часу. Перелік

чинників, які впливають на оптимізацію наведених вище процесів різняться від умов специфіки виробництва продукції чи надання послуг. Наведемо деякі із чинників, які притаманні будівельним підприємствам, а саме: технічне оснащення виробничого процесу, зміна відносних відрахувань на амортизаційні потреби, запровадження інновацій у процес виробництва, зміна номенклатури та обсягу виробництва продукції, а також інші галузеві чинники.

На рис. 3.1 побудовано модель регулювання ефективності застосування системно-функціонального підходу в управлінні інноваційним розвитком будівельних підприємств. У моделі окремо виділено процеси вибору і застосування методу регулювання. Це важливо з точки зору декомпозиції процесу регулювання. Здійснюючи пошук резервів раціоналізації процесів управління у якості резерву може розглядатись не тільки перелік можливих методів, але й етапи вибору методів і етапи застосування методів. У наукових працях, які присвячені прийняттю регулювальних рішень здебільшого серед етапів процесу вибору методів регулювання виділяють такі, як:

- виявлення причини для прийняття рішення;
- акумулювання альтернативних варіантів рішень;
- встановлення критерію обрання найкращого рішення з поміж інших;
- аналіз альтернатив;
- вибір рішення.

У свою чергу, процес застосування методу регулювання передбачає:

створення умов для реалізації регулювального рішення. Для прийняття інноваційних рішень потрібно створити відповідні умови. Для підприємств будівельної сфери потрібно створити такі умови:

відповідальність, компетентність, повноваження, обов'язковість, здатність прийняти рішення.

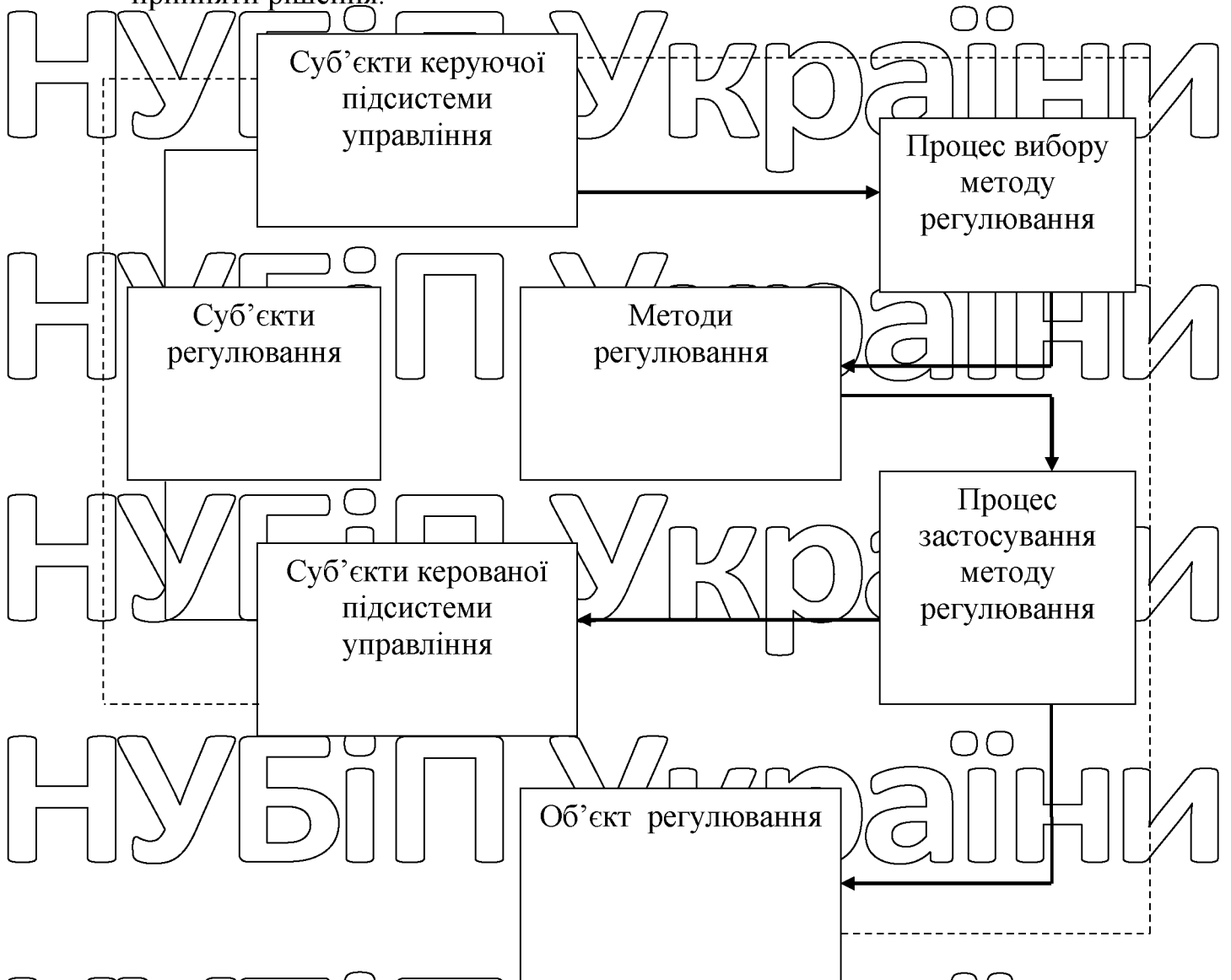

Рис. 3.1. Модель регулювання ефективності застосування системно-функціонального підходу в управлінні інноваційним розвитком будівельних підприємств

Здатність прийняти рішення характеризує можливість керівників або менеджерів підприємства прийняти конкретне управлінське рішення у межах своїх повноважень, тобто кожен менеджер приймає те рішення, яке входить у

його посадові обов'язки. У свою чергу найважливіші рішення приймаються лінійними керівниками.

Повноваження, дана умова передбачає використання менеджерами своїх повноважень, які торкаються тільки їх певних обов'язків. Тут йдеться про те, що керівники одних підрозділів не можуть приймати рішення, які торкаються виробничого процесу інших підрозділів. І менеджер повинен прийняти рішення, яке вимагає негайності.

Особливість наступної умови, а саме це є обов'язковість, полягає в тому, що прийняття якогось рішення керується обставинами, які склалися в певний момент часу.

Компетентність, характеризує здатність менеджера приймати вірні, адекватні рішення, щодо певного якого процесу, який відбувається у його підрозділі.

Відповідальність характеризує здатність керівника чи менеджера нести відповідальність за прийняте рішення, а також нести покарання за невірне прийняте рішення.

- доведення рішення до виконавців. Доведення рішення до виконавців являється одним із головних умов, за допомогою якого відбувається реалізація управлінського рішення. Воно проводиться використовуючи постановку завдань керівником чи менеджером, яка видає відповідні управлінські рішення на основі наказів та розпоряджень. В даних виданих наказах чи розпорядженнях керівник повинен достовірно усвідомити правильність і вірність поставлених виконавцям завдань, а також важливо, щоб були вказані терміни виконання, їх важливість для будівельного підприємства. В даних документах вказуються права та обов'язки кожного із виконавців і порядок взаємодії з іншими виконавцями. Там преслідкується чітка відповідальність всіх виконавців, які задіяні у виконанні зазначених робіт, а також порівнюються отримані результати з поставленими цілями, прописується реальний стан виконаних робіт, чи вкладаються в терміни із запланованими етапами їх виконання. В кінці проводиться контроль, який визначає необхідність внесення до затверджених рішень поправок, а деколи

навіть повністю відхилення раніше прийнятих рішень. Причини відміни рішень можуть бути об'єктивні та суб'єктивні обставини.

- контролювання і оперативне коригування ходу реалізації рішення. На останньому етапі визначаються можливі альтернативи з переліку наведених бажаних рішень і фахівцями обираються найефективніші варіанти, які відповідають поставленим цілям будівельного підприємства. Щоб обрати ефективний варіант рішення фахівцями ретельно аналізуються та порівнюються з прийнятими для обраної проблеми критерієм. Провівши аналіз наявних варіантів рішень, менеджері обирають економічно найкращий варіант, який

відповідає конкретним умовам, що забезпечує найкраще виконання поставленої мети підприємства. Отже, прийняттям рішення ґрунтується відповідно до проблеми, яка виникла на підприємстві. Процес прийняття управлінських рішень на підприємстві досить багатогранний механізм, в склад якого входять

багато постійних етапів, а кількість етапів визначається виявленою проблемою, яка потребує термінового вирішення. А контроль виконує роль об'єктивної необхідності у процесі прийняття відповідних управлінських рішень, оскільки саме він відповідає за втілення організаційних планів підприємства та стає свого роду контролером за ходом їх виконання.

Висновки до третього розділу

1. Управління інноваційною діяльністю будівельних підприємств, зокрема стратегічне управління вимагає прогнозу його економічної ефективності. Системно-функціональний підхід зобов'язує до того, щоб прогнозування базувалось на показниках, які б, з одного боку, були агрегованими, а, з іншого боку, відображали функціональні вектори управління розвитком будівельних підприємств.

2. Реалізація стратегії і тактики розвитку інноваційної діяльності будівельного підприємства, що формуються і реалізуються на основі

науково-обґрунтованих прогнозів вимагає перманентного моніторингу показників, які характеризують інноваційний розвиток. Виконання моніторингу вимагає урахування причинно-наслідкових зв'язків між факторними і результативними показниками, які характеризують інноваційний розвиток. Ідентифікування та аналізування цих зв'язків найбільш доречно на основі застосування на основі морфологічного аналізу.

На рівні будівельного підприємства у якості інтегрального показника інноваційного розвитку можна розглядати, для прикладу, частку інноваційних технологій у загальній кількості технологій, які використовує підприємство або приріст цієї частки. Цей інтегральний вектор, з одного боку, є відображенням інновацій, над створенням яких працювали конкретні підрозділи підприємства і працівники, а, з іншого боку, відображенням конкретних інноваційних розробок, які, у сукупності, власне і є інновацією.

Для поглиблення аналізу можливостей покращання значення інтегрального показника необхідним є ідентифікування і ретельний аналіз факторів, які мали вплив на значення як інтегрального, так і локальних показників. На етапі прийняття рішень необхідною є побудова матриці взаємної узгодженості для виявлення ймовірності появи пар альтернатив розв'язання виявленої проблеми чи вставленої цілі. Як наслідок, отримується аргумент на користь вибору того чи іншого сценарію досягнення очікуваного значення інтегрального показника.

НУБІП України

НУБІП України

ВИСНОВКИ

1. Інноваційний розвиток є явищем виникнення змін якісного характеру, що мають місце внаслідок впливу креативно-активних суб'єктів на приріст і використання інноваційного потенціалу. На підставі уточнення сутності цього поняття і конкретизації ознак, які його характеризують формалізовано класифікацію видів інноваційного розвитку (продуктовий, ресурсний, технологічний та управлінський інноваційний розвиток, за масштабом – регіональний, галузевий, організаційний, проектний і системний, за бізнес-середовищем – векторний і функціональний, за рівнем – високий, низький, за типом – постійний і періодичний).

Враховуючи те, що класифікація враховує лише ті ознаки, які є значущими для вибору оптимального рішення з ряду альтернативних, то вона має практичне значення і може застосовуватись для розроблення автоматизованих інформаційних систем управління інноваційним розвитком будівельних підприємств, зокрема в частині формування алгоритмів перебору інноваційних рішень.

2. На підставі уточнення компонентів і сутності комплексу принципів управління інноваційною діяльністю будівельних підприємств сформульовано рекомендації і удосконалення методу оцінювання інноваційного розвитку будівельних підприємств. Їхня сутність полягає у необхідності інтегрального оцінювання інноваційного розвитку, що передбачає урахування компоненти креативної активності у будівельному підприємстві та компоненти впровадження інновацій будівельним підприємством. Ці складові інноваційного розвитку взаємодоповнюють один одного і можуть бути зведені до спільного знаменника на основі застосування системи показників відносного приросту.

3. Прогнозування економічної ефективності застосування системно-функціонального підходу в управлінні інноваційною діяльністю будівельних підприємств має передбачати конкретну технологію прогнозування та

механізм відбору факторів, що забезпечує адекватність моделі.
4. На основі використання інструментарію морфологічного аналізу,
ідентифікування топологічно-метричних просторів, побудови і розв'язання

системи рівнянь Беєса аргументовано, що удосконалений механізм

моніторингу економічної ефективності застосування системно-

функціонального підходу в управлінні інноваційним розвитком будівельних
підприємств

Регулювання ефективності застосування системно-функціонального

підходу в управлінні інноваційним розвитком будівельних підприємств має

передбачати альтернативність.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Захарченко В.І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки. навч. посіб. / В.І. Захарченко, Н.М. Корсікова, М.М. Меркулов. – К. : Центр навчальної літератури, 2012. – 448 с.
2. Гумба Х.М. Теоретические основы инновационного развития предприятий строительной отрасли : монография / Х.М. Гумба; МОН РФ, ФГБОУ ВПО «Моск. гос. строит. ун-т». – М. : МГСУ, 2012. – 200 с.
3. Мороз, О.С. (2012). Формування системи показників для оцінювання інноваційного розвитку підприємства. *Економіка Крима*, № 3(40). – С. 263-266.
4. Адаменко, О.А. (2010). Концептуальні засади інноваційного розвитку підприємств. *Наукові праці Національного у-ту харчових технологій*, № 35, С. 5-10.
5. Підкаміний, І.М., Ціпуринда, В.С. (2011). Системні фактори впливу на інноваційний розвиток підприємства. *Ефективна економіка*, № 3, <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=480>.
6. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи : навч. посібник для студ. вузів / С.М. Ілляшенко. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2003. – 278 с.
7. Васільова, Л. М. (2016). Формування інноваційної моделі розвитку національної економіки. *Вісник Дніпропетровського державного аграрноекономічного університету*, № 1 (39), С. 117-120.
8. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ „Перун”, 2003. – 1440 с.
9. Друкер П.Ф. Бизнес и инновации / П.Ф. Друкер, пер. с англ. и ред. К.С. Головинского. – М.; СПб.; К. : Вильямс, 2007. – 432 с.
10. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями / Б. Твисс; сокр. пер. с англ.; науч. ред. К.Ф. Пузыря. – М. : Экономика, 1989. – 271 с.

11. Санто Б. Инновация как средство экономического развития / Б. Санто; пер. с венг.; общ. ред. и вступ. ст. В.В. Сазонова. – М.: Прогресс, 1990. – 295 с.

12. Богатирьев, І.О. (2006). Ефективність розвитку підприємства.

Формування ринкових відносин в Україні, № 8, С. 79–84

13. Благодетелева-Вовк С.Л. Про суть понять «економічний розвиток» та «економічне зростання» / С.Л. Благодетелева-Вовк [Електронний ресурс]. –

Режим доступу : <http://www.e2000.kyiv.org/biblioteka>

14. Моргунов Е.Б. Организационное поведение / Е.Б. Моргунов. – Москва,

2004. – 167 с.

15. Овсянюк-Бердадіна, О. Ф. (2015). Інноваційний розвиток вітчизняних підприємств: реалії та інструменти забезпечення. *Економічний аналіз: зб. наук. праць Тернопільського національного економічного університету*, Т. 19, №

2, С. 117-121.

16. Колєватова, А. В та Коваленко, А. С. (2019). Проблеми розвитку наукової та інноваційної діяльності в Україні, основні шляхи їх подолання.

Науковий вісник Ужгородського національного університету, Вип. 23, № 1,

С. 130-134.

17. Геращенко, С. О. та Чернобаєв, В. В. (2020). Інституціональні чинники розвитку інноваційного підприємництва в Україні. *Економічний вісник Національного гірничого університету*, № 2, С. 30-36.

18. Куцай, Н. С. (2019). Особливості формування програми інноваційного розвитку регіону. *Економічні науки.*, Вип. 16, № 63, С. 71-

79. [https://doi.org/10.36910/2707-6296-2019-16\(63\)-8](https://doi.org/10.36910/2707-6296-2019-16(63)-8)

19. Рудь, Н. Г. (2020). Інноваційний розвиток регіону: попит на інноваційну інфраструктуру. *Економічні науки.*, Вип. 16, № 63, С. 137-148.

[https://doi.org/10.36910/2707-6296-2019-16\(63\)-16](https://doi.org/10.36910/2707-6296-2019-16(63)-16)

20. Зось-Кіор, М. В та Мірошніченко, О. О. (2020). Розвиток інноваційного потенціалу аграрних суб'єктів підприємницької діяльності.

АгроСвіт, № 5, С. 3-10. DOI: 10.32702/2306!6792!2020.5.3

21. Козак, Л. С. та Федорук, О. В. (2020). Особливості формування ефективної моделі інноваційного розвитку транспортно-дорожнього комплексу України. *Економіка та держава*, № 3, С. 53-60. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.3.53

22. Прохорова, В. В. та Божанова, О.В. (2020). Стратегічно-орієнтовані напрями інноваційного розвитку промислового підприємства. *Економічний вісник Національного гірничого університету*, № 2, С. 132-139.

23. Дергачова, В. В. та Голук, В. Я. (2020). Сучасні тренди розвитку інновацій у вимірі глобальної економіки. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи*: зб. тез доп. I Між. наук.- практ. конф. (23 квітня 2020 р.), С. 112-113.

24. Грудцина, Ю. В. (2019). Інноваційна діяльність в Україні: аналіз та прогнозування. *Бізнес Інформ*, № 2, С. 78-84. doi: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-2-78-84>

25. Волощук, В. Р. (2019). Механізми активізації інноваційного розвитку. *Інноваційна економіка*, Вип. 7-8, С. 27-32.

26. Волощук, В. Р., Волощук, Ю. О. та Іванишин, О. В. (2020). Інвестування інноваційного розвитку підприємства. *Інноваційна економіка*, Вип. 3-4, С. 156-162.

27. Ворона, А. В. (2020). Інноваційна активність підприємств як перспектива розвитку національної економіки України. *Ефективна економіка*, № 3. doi: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/157.pdf/ DOI: 10.32702/2307-2105-2020.3.155

28. Кашена, Н.Б. Формування інноваційної стратегії управління економічною активністю підприємства торгівлі. *Підприємство та інновації*, Вип. 11, № 2, С. 37-43. DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/11.24>

29. Бердар, М. М. (2018). Оцінка інноваційного розвитку підприємств харчової промисловості України. *Інвестиції: практика та досвід*, № 12, С. 20-26.

30. Добрянська, Н. А., Лагодієнко, В. В. та Торішня, Д. А. (2020). Регулювання регіонального інноваційного розвитку. *Український журнал прикладної економіки*, Т. 5, № 1, С. 263-270. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2020-1-31>

31. Теплюк, М. А. та Шапран, О. А. (2020). Оцінювання рівня інноваційного розвитку підприємства в контексті інтеграції науки і бізнесу. *Інноваційні імперативи та інвестиційна діяльність*, № 46, С. 105-116. DOI: [10.33111/sedu.2020.46.105.121](https://doi.org/10.33111/sedu.2020.46.105.121)

32. Мельниченко, Г. М. та Білоус, С. П. (2020). Інноваційний розвиток регіону як складова частина загальної стратегії національного розвитку. *Вчені записки ХНУ імені В. І. Вернадського*, Т. 31 (70), № 1, С. 170-173. DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-1-29>

33. Zavidna, L., Makarenko, P., Chepurda, G., Lyzunova, O. & Shmygol, N. (2019). Strategy of Innovative Development as an Element to Activate Innovative Activities of Companies. *Academy of Strategic Management Journal*, vol. 18, no. 4.

34. Blikhar, M., Vatrás, V., Melnychenko, B., Podra, O. & Anikina G. (2020). Providing of innovative development of ukraine: economic and legal aspects. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, vol 2, no 33, pp. 412-423. doi: <https://doi.org/10.18371/fsaptp.v2i33.207098>

35. Dovgal, E. (2018). Innovative development of the eu. strategic priorities of technological leader. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна*, вип. 8, С. 26-32. DOI: [10.26565/2310-9513-2018-8-03](https://doi.org/10.26565/2310-9513-2018-8-03)

36. Honcharov, Yu., Mohylevska, O., Romanova, I. & Feschenko, O. (2019). Innovative concept of the development of national economy. *Naukovyi Visnyk NHU*, no. 2, pp. 137-145. DOI: [10.29202/nvngu/2019-2/20](https://doi.org/10.29202/nvngu/2019-2/20)

37. Kreidych, I., Bielova, A., & Olijnyk, G. (2019). Forming the conditions of innovative development of enterprises in the transformation economy. *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 5, no. 4, pp. 122-129. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-4-122-129>

38. Paryzkyi, I. (2018). State Policy of Innovative Development of National Economy: Situation and Issues of Implementation. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*, vol. 9, no. 8(38), pp. 2721-2732.

[https://doi.org/10.14505/jarle.v9.8\(38\).21](https://doi.org/10.14505/jarle.v9.8(38).21)

39. Kolishchuk, O. (2020). The Strategy of Innovative Development of Economy of Ukraine till 2030. *Traektorîa Nauki = Path of Science*, vol. 6, no 1, pp. 2001-2007. DOI:10.22178/pos.54-2

40. Амоша, О. І. та Саломатіна, Л. М. (2017). Інноваційний розвиток промислових підприємств у регіонах: проблеми та перспективи. *Економіка України*, № 3, С. 20-34. file:///C:/Users/tupis/Downloads/EkUk_2017_3_3.pdf

41. Tetiana Protsiuk, T., Henyk, O., Moskvayak, Y. & Protsevyat, O. (2018). The Current State and the Prospects of Innovative Development of Export-Organized Ukrainian Industrial Enterprises. *Traektorîa Nauki = Path of Science*, vol. 4, no 9, pp. 2013-2019. DOI: 10.22178/pos.38-3

42. Apostoliuk, O. Y. (2016). State financial support for small business innovative development. *Actual Problems of Economics*, vol. 176, no 2, pp. 100-107.

43. Izmaylov, Y., Znotina, D. & Puriy, H. (2017). Strategic priorities of Ukraine's investment and innovation development in modern international economic environment. *Periodyk Naukowy Akademii Polonijnej*, vol. 24, no 5, pp. 39-51. <https://doi.org/10.23856/2405>

44. Васильєва, Л. М. (2016). Формування інноваційної моделі розвитку національної економіки. *Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*, № 1 (39), С. 117-120.

45. Гринькевич, О. С. та Квас, С. А. (2020). Моніторинг і стратегічна діагностика інноваційного розвитку промислових видів діяльності в Україні.

Ефективна економіка, № 3.

doi:<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7706> doi: 10.32702/2307-2105-2020.3.6

46. Безус, А. М., Шевчун, М. Б. та Безус, П. І. (2019). Перспективи інноваційного розвитку роздрібної торгівлі в Україні. *Економіка та держава*, № 5, С. 24–28. DOI: [10.32702/2306-6806.2019.5.24](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.5.24)

47. Безус, А. М., Шафранова, К. В. та Безус, П. І. (2018). Роль інноваційного розвитку у стійкості підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*, № 8, С. 22–25.

48. Geraskina, I. & Petrov, A. (2018). Basic principles of constructing a convergence model for managing innovative development of the economic and social system. *SHS Web of Conferences*, vol. 44. DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/20184400034>

49. Balian, A., Sychevsky, M., Kovalenko, O., Yashchenko, L., & Verbytskyi, S. (2019). The influence of globalization processes on the innovative development of the food industry of Ukraine in the phases of business cycles. *Agricultural Science and Practice*, vol. 6, no 3, pp. 63-76. <https://doi.org/10.15407/agrisp6.03.063>

50. Illiashenko, S., Shypulina, Y., Illiashenko, N., Gryshchenko, O. & Derykolenko, A. (2020). Knowledge management at Ukrainian industrial enterprises in the context of innovative development. *Engineering Management in Production and Services*, vol. 12, no 3, pp. 43-56. <https://doi.org/10.2478/emj-2020-0018>

51. Fedulova, L. (2020). Ukrainian innovative development: problems and paradoxes. *University Economic Bulletin*, vol. 44, pp. 42-49. <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2020-44-42-49>

52. Kovalenko, A., Kovtunencko, K. & Prodius, Y. (2020). Trends of innovative development of intermediary activities of consulting services. *Economics. Finances. Law*, vol. 4, no 3, pp. 34-36. [https://doi.org/10.37634/efp.2020.4\(3\).7](https://doi.org/10.37634/efp.2020.4(3).7)

53. Кооперування машинобудівних підприємств з урахуванням інноваційного та евристичного розвитку: [монографія] / О.Є.Кузьмін, С.В.Князь, М.П. Політило, О.Л. Коломієць. - Львів: Видавництво «Міські інформаційні системи», 2011. - 250 с.

54. Chukurna, O., Niekrasova, L., Dobrianska, N., Izmaylov, Ya., Shkrabak, I. & Ingram, K. (2020). Formation of methodical foundations for assessing the innovative development potential of an industrial enterprise. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, vol. 4, pp. 146-151.

<https://doi.org/10.33271/nvngu/2020-4/146>

55. Sychenko, V., Martynenko, O., & Yakimenko, S. (2020). Establishment and improvement of mechanisms of innovative development of public administration in Ukraine. *Public Administration and Regional Development*, vol. 9, pp. 796-816.

<https://doi.org/10.34132/pard2020.09.06>

56. Sitash, T. (2019). Pragmatic role of financial mechanisms in the paradigm of innovative development: domestic and world trends. *Journal of European Economy*, vol. 18, no. 1(68), pp. 154-170. <https://doi.org/10.35774/jee2019.01.154>

57. Podra, O., Litvin, N., Zhyvko, Z., Kopytko, M. & Kukharska, L. (2020).

Innovative development and human capital as determinants of knowledge economy. *Business: Theory and Practice*, vol. 21, no. 1, pp. 252-260.

<https://doi.org/10.3846/btp.2020.11305>.

58. Zakharkin, O., Basantsov, I., Myroshnychenko, I. & Shcherbachenko, V. (2019). Análisis de directrices innovadoras de desarrollo para empresas industriales.

Revista Espacios, vol. 40, no. 27.

<https://www.revistaespacios.com/a19v40n27/a19v40n27p16.pdf>

59. Patluang, K. (2020). "Hidden" innovation development through inherent and support social capitals: an experimentation in rural tourism. *Innovation and*

Development, vol. 10, no. 3, pp. 303-321.

<https://doi.org/10.1080/2157930X.2019.1598645>

60. Danyukiv, Kh. P., Hembarska, N. Ye. & Voloshyn, O. P. (2020). Efficiency of using financial and credit instruments to intensify the innovative development of small business structures in Ukraine. *Вісник Національного університету*

«Львівська політехніка», № 2(8), С. 133-142.

<https://doi.org/10.23939/semi2020.02.133>

61. Yong-Shik Lee. (2020). New general theory of economic development: Innovative growth and distribution. *Review of Development Economics*, vol. 24, no. 2, pp. 402-423. <https://doi.org/10.1111/rode.12654>

62. Креативний потенціал підприємства як чинник формування інноваційних технологічних процесів: [монографія] / О.Є. Кузьмін, С.В. Князь, В.Й. Жежуха, Н.В. Савицька. - Львів: Видавництво «Тріада ПЛЮС», 2012. - 464 с.

63. Shvaika, O. & Kupriyanova, M. (2020). Forecasting Innovative Development of a Company in the Process of Transformation. *SHS Web of Conferences*, vol. 89. <https://doi.org/10.1051/shsconf/20208906001>

64. Burliai, A., Burliai, O., Smertenyuk, I., & Leonid, K. (2020). Analysis of innovative development of Ukrainian enterprises in the context of European innovative development. *VUZF Review*, 5(4), 32-40. <https://doi.org/10.38188/2534-9228.20.4.04>

65. Трансферний потенціал інноваційного розвитку машинобудівних підприємств. [монографія] / С.В. Князь. - Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2010. - 332 с.

66. Вецепура, Н. (2020). Інноваційна система України в умовах глобалізаційних процесів: стан та перспективи розвитку», *Підприємство та інновації*, № (12), С. 42-48. / doi: 10.37320/2415-3583/12.7 <http://ejournal.in.ua/index.php/journal/article/view/305/299>

67. Шацька, З. Я. (2011). Досвід зарубіжних підприємств з використання управлінських інновацій. *Ефективна економіка*, № 9, <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=707>

68. Підгоричева І.Ю. (2015). Актуальні питання розвитку національних і регіональних інноваційних систем, *Наука та інновації*, Т. 11, № 2. – С. 20-30.

69. Sumets A., Serbov M., Skrynkovskyy R., Faldyna V., Satusheva K. Analysis of influencing factors on the development of agricultural enterprises based on e-

commerce technologies. Agricultural and Resource Economics. 2020. Vol. 6, No. 4. Pp. 211-231

70. Єршова, Г. (2017). Інноваційна діяльність в Україні: основні тенденції та проблеми, *Перспективи інноваційно-інвестиційного розвитку в Україні*, 4, 137-148 DOI: <https://doi.org/10.15407/eip2017.04.137>

71. YASNO увійшла до ТОП-20 найбільш інноваційних компаній України за версією видань «Власть денег» та «Деловая столица» [https://yasno.com.ua/news/yasno_news/YASNO is in the top 20 most innovative companies in Ukraine](https://yasno.com.ua/news/yasno_news/YASNO_is_in_the_top_20_most_innovative_companies_in_Ukraine)

72. Кузьменко О. Особливості національної інноваційної системи України http://www.experts.in.ua/baza/analic/index.php?ELEMENT_ID=11144

73. Бондаренко, Є.А. (2015). Сутнісні принципи формування механізму інноваційного розвитку промислового підприємства, *Вісник соціально-економічних досліджень*, випуск 1 (56), 2015

74. Бондаренко, С. А. (2015). Сучасні принципи формування механізму інноваційного розвитку промислового підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*, Вип. 56, № 1, С. 129-136.

75. Толстова, А. В. та Огненна, Х. В. (2016). Теоретичні аспекти формування механізму інноваційного розвитку промислового підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, Вип. 21, С. 106-110. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2016_21_24.

76. Новодон, О. Ю. (2013). Інноваційний розвиток підприємств на базі принципів економіки знань. *Ефективна економіка*, № 4. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1981>

77. Гаман, М. В. (2012). Сучасні принципи та підходи до управління інноваційним розвитком регіону. *Державне управління: удосконалення та розвиток*, № 3. <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=397>

78. Богашко, О. Л. (2015). Управління регіональним інноваційним розвитком: питання теорії та практики. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, Вип. 3, С. 25-29. <https://dspace.uzhnu.edu.ua>

79. Пліявоз, Т. М. (2017). Принципи управління інноваційним розвитком підприємства. *Матеріали XLVI науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Україна, Вінниця, 22-24 березня.* [online]. Доступно:

<https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2017/paper/view/2536>.

80. Петренко, Д. А. (2019). Стратегічні детермінанти виведення інновацій на ринок. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України.* Зб. наук. пр., Вип. 6, № 140, С. 63-66. <https://doi.org/10.36818/2071-4653-2019-6-11>.

81. Boiko, O. (2019). The basic principles of innovative development of priority sectors of the processing industry of Ukraine. *Вчені записки Університету «КРОК», №1 (53), С. 207-220.* <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-53-206-220>

82. Cherep, A. V., Cherep, O. H., Andriukaitienė, R. & Korinnyi, S. O. (2019). Development of special principles of business innovation activities' mechanism. *Financial and credit activity: problems of theory and practice, vol 3, no 30, pp. 206-214.* <https://doi.org/10.18371/feaptr.v3i30.179534>

83. Ramadani, V. & Gerguri, S. (2010). Innovations: Principles and Strategies. *University Library of Munich, pp. 101–110.* DOI: 10.1002/jsc.888

84. Babaeva, A. A. & Grigorieva, E. V. (2020). Principles of Innovation Processes Management. *International science and technology conference "FarEastCon-2019".* doi:10.1088/1757-899X/753/5/052064

85. Шарко, В. В. (2019). Принципи формування конкурентної стратегії інноваційного розвитку підприємства. *Бізнес-інформ, № 9 (500), С. 92-98.*

86. Kuznetsova, A. Yu., Zherybylo, I. V., Klipkova, O. I. & Kozmuk, N. I. (2019). Creation of the value of national enterprises with the help of the innovation centers in the cluster formations. *Financial and credit activity: problems of theory and practice, vol. 2, no. 29, pp. 391-402.* <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v2i29.172364>

87. Семенова, В. Г. (2019). Інноваційний розвиток підприємств в контексті диверсифікації діяльності. *Вісник соціально-економічних досліджень*

Одеського національного економічного університету, № 2-3 (70-71), С. 219–226.

88. Смоляр, Л. Г. та Скоробогатова, Н. Є. (2019). Стратегічні напрями інноваційного розвитку України в індустрії 4.0. *Підприємство та інновації*, Вип. 4, С. 14-22. <https://doi.org/10.37320/2415-3583/8.2>

89. Романишин, В. О. та Свідерська, Г. М. (2018). Інноваційна діяльність за умов кризи та її вплив на конкурентоспроможність вітчизняних підприємств. *Економічний вісник університету : зб. наук. пр. / Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди*, № 37/1, С. 42-50.

file:///C:/Users/tupis/Downloads/Verstka/37_1-42-50.pdf

90. Кабанов, А. І. Та Адаменко, М. В. (2017). Принципи та функції управління інноваційним потенціалом персоналу підприємства. *Агросвіт*, № 5, С. 15-20.

91. Стратегії та технології розвитку корпорацій = Strategies and innovative development corporations = Стратегии и технологии инновационного развития корпораций : монографія / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. О. М. Полінкевич. – Луцьк : Вежа-Друк, 2018. – 416 с. <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/20836.pdf>

92. Kolmykova, T., Olena Lukianukhina, O., Baistriuchenko, N. & Lukianukhin, V. (2015). International integration in innovative development of economy. *Problems and Perspectives in Management*, Vol. 13(1-1), pp. 203-207.

93. Melnyk, Y., Voloshchuk, L., & Stepanova, T. (2018). Formation of innovation-investment integration strategy for industry development under globalization conditions. *Baltic Journal of Economic Studies*, Vol. 4, no. 5, pp. 217-227. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2018-4-5-217-227>

94. Sun, Z, Li Y., Wang, M, Wang X., Pan, Y. & Dong, F. (2019). How does vertical integration promote innovation corporate social responsibility (ICSR) in the coal industry? A multiple-step multiple-mediator model. *PLoS ONE*. Vol. 14, no. 6, e0217250. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0217250>

95. Курочкин, А. В. (2019). Макрорегиональные траектории инновационного развития: североамериканская и североευропейская модели. Вопросы инновационной экономики, Т. № 4, С. 1227-1238. doi: 10.18334/vines.9.4.41298

96. Юринець З.В. Інноваційні стратегії в системі підвищення конкурентоспроможності економіки України. дисер. робота. Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. 2016р.

97. Ринок злиття та поглинання в Україні торік зріс на 78% за вартістю угод – експерти <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2639672-rinok-zlitta-ta-poglinanna-v-ukraini-torik-zris-na-78-za-vartistu-ugod-eksperti.html>

98. Бондаренко Т. Перспективи ринку нерухомості. Що очікувати у 2020 році <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/03/6/657770/>

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України